

# Suudi Arabistan'ın ABD ile Çin Arasında Çok Boyutlu Kültürel Dengeleme Stratejisi



**SALMAN K. AL-DHAFEEIRE\***

Doktora Öğrencisi  
Fudan Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Kamu İşleri  
Fakültesi, Şanghay, Çin

**SUN DEGANG\***

Prof. Dr.  
Fudan Üniversitesi, Uluslararası  
Araştırmalar Enstitüsü, Şanghay, Çin

*\*Salman K. Al-Dhafeire, Çin'in Şanghay kentindeki Fudan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Kamu İşleri Fakültesinde Uluslararası Politika alanında doktora adayıdır. Araştırmaları, özellikle Suudi Arabistan, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkeleri ve daha geniş jeopolitik dinamikler üzerinde durarak Çin ile Ortadoğu arasındaki siyasi ilişkilere odaklanmaktadır. Japonya'daki Kyushu Üniversitesi'nden hukuk yüksek lisans derecesi almış; burada Japonya'nın siber güvenlik stratejilerini ve bunların uluslararası ilişkilere etkilerini araştırmıştır. ABD'deki Toledo Üniversitesi'nden Siyaset Bilimi ve Elektrik Mühendisliği alanlarında iki lisans derecesine sahiptir. Hâlen Suudi Arabistan'daki King Saud Üniversitesi Hukuk ve Siyaset Bilimi Bölümünde öğretim asistanı olarak çalışmaktadır. Fudan Üniversitesi'nde Ortadoğu yönetişimi ve güvenlik işbirliği üzerine düzenlenen uluslararası konferanslarda sunumlar yapmıştır.*

ORCID: 0009-0004-3857-0364

e-posta: saldhafeire@ksu.edu.sa

*\*\*Sun Degang, Çin'in Şanghay kentindeki Fudan Üniversitesi Uluslararası Araştırmalar Enstitüsünde profesör ve Siyaset Bilimi Bölümü başkanıdır. Harvard Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezinde konuk araştırmacı (Eylül 2018-Eylül 2019), Oxford Üniversitesi St. Antony's College'da kıdemli ortak üye; Oxford İslami Araştırmalar Merkezi (2012-2013), Denver Üniversitesi (2007-2008) ve Hong Kong Üniversitesi'nde (2004-2005) akademik ziyaretçi olarak bulunmuştur. Araştırma alanları Ortadoğu siyaseti ve uluslararası ilişkiler, büyük güçlerin Ortadoğu stratejileri ve Çin'in Ortadoğu diplomasisidir.*

ORCID: 0009-0003-3418-8558

e-posta: sundegang@fudan.edu.cn

**Geliş Tarihi:** 10.02.2026

**Kabul Tarihi:** 01.06.2026

Atıf: Al-Dhafeire, S. K., & Sun, D. (2026). Suudi Arabistan'ın ABD ile Çin Arasında Çok Boyutlu Kültürel Dengeleme Stratejisi. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 7(4), 377-406.



## ÖZ

Bu araştırma, ABD-Çin büyük güç rekabetinin yoğunlaştığı ve Suudi Arabistan Krallığı'nın Vizyon 2030 çeşitlendirme gündeminin uygulandığı bir ortamda Suudi Arabistan'ın kültürel araçları gelişkin bir hedging biçimi olarak stratejik biçimde kullanmasını incelemektedir. Hedging teorisinden hareket eden çalışma, "çok boyutlu kültürel dengeleme"yi, taraflardan biriyle hizalanmaksızın Amerikan ve Çin yumuşak güç etkilerini aynı anda geliştiren ve dengeleyen, devlet tarafından tasarlanmış bilinçli bir strateji olarak kavramsallaştırmaktadır. Suudi Arabistan'ın kültürel dengeleme stratejisini dört temel amaç yönlendirmektedir: Çin'in yükselişine ve çok kutupluluğun güçlenmesine yanıt vermek; Pekin'le uzun vadeli kültürel ve stratejik bağlar kurmak; ABD'nin tarihsel kültürel nüfuzunun hâkimiyetini azaltmak; seçici uyarlama yoluyla Suudi ulusal kimliğini ve İslami değerleri korumak. Analiz, bu stratejiyi altı boyutta somutlaştırmaktadır: Dil ve eğitim; kültür kurumları ve yemek diplomasisi; medyadaki görünürlük; hava yolu bağlantısallığı ve hareketlilik; bilimsel ve kültürel işbirliği; oyun, e-spor, animasyon ve spor diplomasisi dâhil yükselen dijital sektörler. 2020-2026 dönemine ait ampirik bulgular, hedging stratejisinin beş temel özelliğini ortaya koymaktadır: Çok boyutluluk, tamamlayıcılık, ikilik, dinamizm ve asimetri. Riyad, ABD ile derin ve elit düzeydeki bağlarını sürdürürken Çin'le ilişkilerin hacmini ve kitlesel temas düzeyini hızla artırmakta; böylece özerkliğini en üst düzeye çıkarırken ılımlı İslami değerlere dayanan özgün, orta ölçekli bir yumuşak kültür gücü ortaya koymaktadır. Çalışma, kültürel dengelemenin geleneksel hedging stratejisinin düşük riskli fakat meşruiyeti yüksek bir uzantısı olduğu; büyük güçler arasındaki kültürel rekabeti çok kutupluluk içinde yol alan orta güçler için stratejik bir varlığa dönüştürdüğü sonucuna varmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** ABD, Çin, çok boyutlu kültürel dengeleme, hedging stratejisi, Suudi Arabistan.

## Saudi Arabia's Complex Cultural Hedging Between the U.S. And China

### ABSTRACT

This research examines Saudi Arabia's strategic use of cultural instruments as a sophisticated form of hedging amid intensifying U.S.-China great-power rivalry and the Kingdom's Vision 2030 diversification agenda. Drawing on hedging theory, the study conceptualizes "complex cultural hedging" as a deliberate, state-orchestrated strategy that simultaneously cultivates and balances American and Chinese soft power influences without aligning with either. Four core objectives drive Saudi cultural hedging: responding to China's rise and the rise of multipolarity; forging long-term cultural and strategic ties with Beijing; reducing the historical dominance of U.S. cultural influence; and preserving Saudi national identity and Islamic values through selective adaptation. The analysis operationalizes this strategy across six dimensions: language and education; cultural institutions and food diplomacy; media visibility; air connectivity and mobility; scientific and cultural cooperation; and emerging digital sectors, including gaming, e-sports, animation, and sports diplomacy. Empirical findings from 2020–2026 reveal five key characteristics of the hedging strategy: multi-dimensional, complementary, dual, dynamic, and asymmetric. Riyadh sustains deep, elite-level ties with the United States while accelerating volume and mass exposure with China, thereby maximizing autonomy and projecting a distinctive, soft, middle-power culture rooted in moderated Islamic values. The study concludes that cultural hedging represents a low-risk, but high-legitimacy, extension of traditional hedging, transforming great-power cultural competition into a strategic asset for middle powers navigating multipolarity.

**Keywords:** China, complex cultural hedging, hedging strategy, Saudi Arabia, US.

## Giriş

SUUDİ ARABİSTAN'IN VİZYON 2030'U hayata geçirme taahhüdü, ülkenin uluslararası sistemin değişen dinamiklerine uyum sağlama kararlılığını ortaya koymuştur. Veliht Prens Muhammed bin Selman tarafından 2016'da açıklanan bu büyük proje, Suudi liderlerin Krallığın petrol ve hidrokarbon piyasalarına aşırı bağımlılığının ciddi bir kırılmağa dönüştüğünü fark etmelerinin ardından tasarlanmıştır (Vision 2030, 2021). Vizyonun temel temaları arasında gelişen bir ekonomi kurmak, canlı bir toplum oluşturmak ve iddialı bir ulus meydana getirmek yer almıştır (Vision 2030, 2021). Krallık, özellikle destekleyici iş ortamları, eğitime yapılan yatırımlar ve müreffeh bir gelecek aracılığıyla bütün paydaşların başarılı olmasını sağlayacak yenilenmiş bir yönetim anlayışı öngörmüştür.

Suudi Arabistan Krallığı, geleneksel olarak ABD ile hizalanmış olsa da, ülkedeki değişen kültürel dinamikler Çin ile ABD arasında izlenen bir hedging (dengeleme) stratejisini yansıtmaktadır. Bu strateji, Çin'in küresel bir güç olarak artan nüfuzuna yanıt verme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Diğer amaçlar arasında 2025 Çin-Suudi Arabistan Kültür Yılı, Mandarin eğitiminin yaygınlaştırılması ve ortak miras projeleri gibi girişimler aracılığıyla Pekin'le uzun vadeli kültürel ve stratejik yatırımlar geliştirmek bulunmaktadır (Aldhobaib, 2025). Hedging stratejisi ayrıca, ABD'nin değişken taahhütlerinin doğurduğu riskleri azaltırken eğitim, medya ve eğlence alanlarındaki Amerikan kültürel nüfuzunun tarihsel hâkimiyetini kademeli biçimde sınırlandırmaktadır. Son olarak, bu girişim dışarıdan gelen kültürel etkilerin Arap-İslam normlarıyla uyumlu olmasını sağlayarak Vizyon 2030 kapsamında seçici uyarlama yoluyla Suudi Arabistan'ın ulusal kimliğini ve temel İslami

değerlerini korumaktadır. Suudi Arabistan'ın iki kanallı kültürel etkileşimi, yumuşak güç araçlarıyla yürütülen gelişkin bir hedging biçimidir (Algamendi, 2025; Vision 2030, 2021). Bu yaklaşım büyük önem taşımaktadır, çünkü büyük güçlerden birinin taahhütleri aniden değiştiğinde Riyad'ın maruz kalacağı riskleri azaltmasına yardımcı olmaktadır. Bu çabalar, Suudi Arabistan'ın stratejik özerkliğini ve kültürel alanı düşük riskli ve yüksek getirili bir çeşitlendirme aracı olarak değerlendirmesini açıkça göstermektedir.

KİK ülkeleri arasında Suudi Arabistan, giderek daha belirgin bir orta güç hâline gelmektedir. Bu olgu uluslararası ilişkiler araştırmacılarının ilgisini çekmiş; bazıları hedging teorisi üzerine çalışmalarını ve uygulamalarını Doğu Asya ve ASEAN ülkelerinden Suudi Arabistan'a yöneltmiştir (Thomas, 2025; Yao, 2025). Çin'in Ortadoğu'da giderek daha güçlü bir yer edinmesi ve ABD'nin bölgedeki nüfuzunun gerilemesi bu ilgiyi büyük ölçüde beslemiştir. Siyaset bilimciler araştırmalarında çoğunlukla Krallığın petrol pazarlarını çeşitlendirmesine, başta Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) olmak üzere Çin öncülüğündeki girişimlere katılımına ve temel güvenlik garantörü olarak ABD'ye bağımlılığını sürdürmesine odaklanmaktadır (Thomas, 2025). Bununla birlikte, Riyad'ın özerkliğini en üst düzeye çıkarıp riski en aza indirmek amacıyla iki ülkeyle aynı anda nasıl ilişki kurduğu ve aralarında nasıl bir denge gözettiği incelendiğinde, hedging davranışının kültürel boyutlarına ilişkin önemli bir araştırma boşluğu ortaya çıkmaktadır.

Suudi Arabistan'ın eğitim değişim programları, dil programları, ortak kültür yılları, kültürel miras diplomasisi, turizmin teşviki ve uluslararası eğlence etkinlikleri gibi yumuşak güç araçlarını, hem ABD hem de Çin nezdinde alternatif etki alanları ve olumlu algı oluşturmak amacıyla

nasıl kullandığını inceleyen kapsamlı çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu nedenle Suudi Arabistan'ın Washington ve Pekin'le kültürel angajmanının stratejik mantığı, işleyiş mekanizmaları ve karşılaştırmalı yoğunluğu yeterince incelenmemiştir. Bu çalışma, çok boyutlu kültürel dengelemeyi Suudi Arabistan'ın ABD ile Çin arasındaki genel dengeleme (hedging) stratejisinin ayrı ve giderek merkezileşen bir bileşeni olarak kavramsallaştırıp analiz ederek söz konusu boşluğu gidermektedir.

Bu çalışma, Suudi Arabistan'ın ulusal kimliğini ve küresel kültürel bağlarını güçlendirmek için hem Amerikan hem de Çin yumuşak gücünün unsurlarını bütünleştirerek çok boyutlu bir kültürel dengeleme stratejisi izlediğini savunmaktadır. Bu dengeleme çabası, Suudi Arabistan'ın küresel kültürel akımları benimserken stratejik özerkliğini korumasına imkân vermektedir.

## Literatür Taraması

### Hedging Teorisi ve Orta Güçler

Son yıllarda jeopolitik araştırmacıları ve uluslararası ilişkiler akademisyenleri hedging teorisinin uygulanmasına giderek daha fazla ilgi göstermiştir. Orta güçlerin hedging stratejisi, Suudi Arabistan gibi orta güçlerin açıkça dengeleyici ya da peşine takılan bir devlet olmaksızın iki büyük güç arasında kendilerini nasıl konumlandırabileceklerini incelemek için yararlı bir analitik mercek sunmaktadır. Kuiké (2021) göre hedging, algılanan bir tehdide karşı askerî kapasite ya da ittifak yetenekleri geliştirmeyi ifade eden geleneksel dengeleme stratejisi ile avantaj elde etmek için baskın devletle hizalanmayı ifade eden güçlü devletin safına katılma stratejisi arasında bir yerde durmaktadır.



Suudi Arabistan'ın Vizyon 2030 ile ekonomik ve toplumsal dönüşüm hedefi, ülkenin geleneksel ABD eksenli konumunu yeniden şekillendirirken Çin ve ABD arasında izlediği dengeleme (hedging) stratejisine de zemin hazırlıyor (Fotoğraf: Soul of Saudi, 2025).



Kuik ve González-Pujol gibi araştırmacılar, “hedging”in uluslararası belirsizlik ortamında riski en aza indirmeye çalışırken amaçları bakımından genellikle karma nitelik taşıyan ekonomik ve siyasi kazanımlara yönelik bir dizi politikayı birleştirdiği konusunda hemfikirler. Hedging stratejisi izleyen devletler farklı ülkelerle ilişkilerini çeşitlendirir; rakiplerin her biriyle karşılıklı fayda sağlayan ekonomik ve diplomatik ilişkiler geliştirmeye çalışır; ülkelerden birinin davranışları öngörülemez hâle gelirse uygulanmak üzere ihtiyat planları hazırlar (González-Pujol, 2024). Böylece bağımsızlıklarını korur, iki süper güç arasındaki bir çatışmaya sürüklenme riskinden sakınır ve aynı zamanda bu iki gücün rekabetinden yararlanırlar.

**Krallık bir yandan silah anlaşmaları ve ortak savunma düzenlemeleri aracılığıyla ulusal güvenlik bakımından ABD’ye derin bir bağımlılık geliştirirken, diğer yandan Çin ile yeni ekonomik ve kültürel bağlar kurmaktadır (Qin & Razali, 2025).**

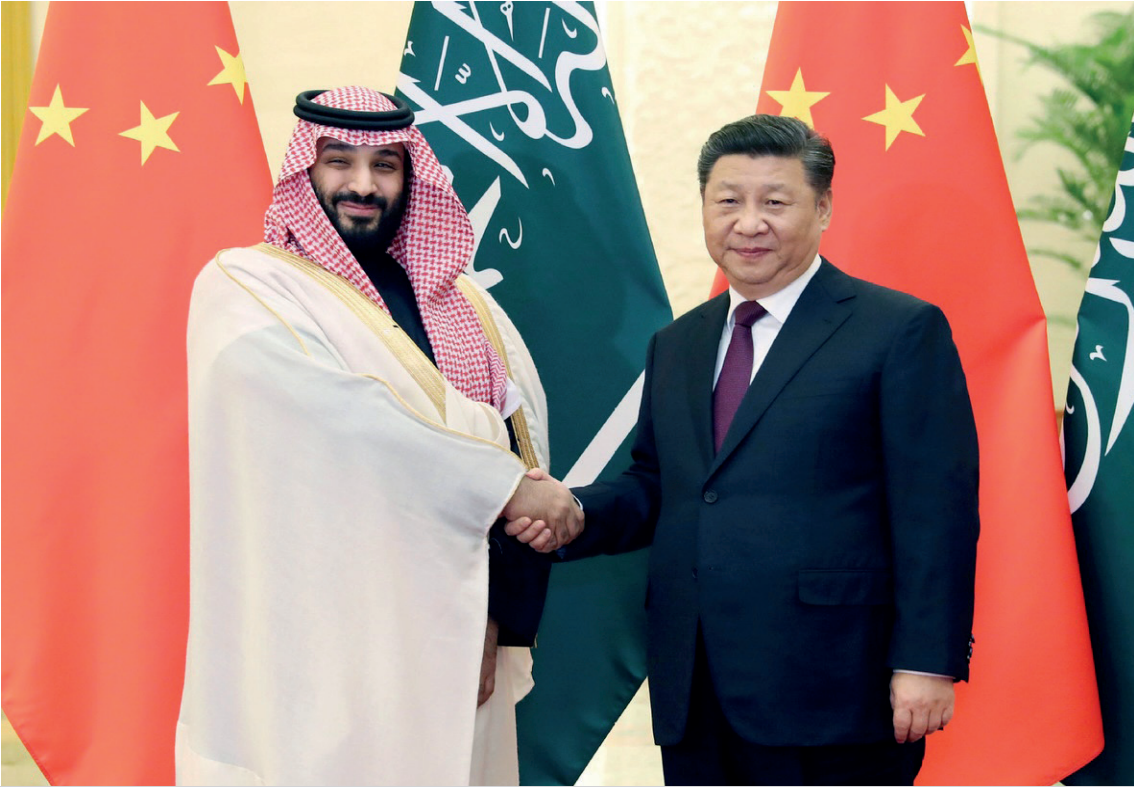
ABD-Çin rekabetinin değişen bağlamında hedging, küresel düzendeki geçiş sürecinde yol almaya çalışanlar açısından özellikle önemlidir. Mevcut hedging literatürü esas olarak Güneydoğu Asya’ya odaklanmış; önde gelen araştırmacılar Vietnam, Endonezya, Malezya ve Filipinler gibi devletlerin davranışlarını incelemiştir (Wong, 2025; Yao, 2025). Bu bağlamlarda odak, ABD’nin bölgedeki hâkimiyeti azalırken söz konusu devletlerin Çin’in büyüyen ekonomik ve askerî nüfuzuna nasıl karşılık

verdiği üzerinde olmuştur. Bununla birlikte, bu orta güçlerin çoğu güvenlik garantileri bakımından hâlâ ABD’ye dayanmaktadır (Yao, 2025). Bölge, uzun yıllar boyunca Avrupalı güçlerin sömürgeciliği, iç savaşlar, bölgesel ve sınır anlaşmazlıkları ile sınırlı maddi kapasite gibi uluslararası ilişkilerdeki başlıca etkenlerden etkilenmiş; bunlar, bağlantısızlığı temel bir gereklilik hâline getirmiştir. Bu literatür hedging stratejisini anlamak bakımından etkili ve önemli olsa da, bazı araştırmacılar bulguların diğer bölgelere genel olarak uygulanabilirliğini sorgulamıştır. İlgili çevreler, araştırmaların çoğunun tek bir bölgede yürütüldüğünü ileri sürmektedir. Tanım ve kavramsallaştırmadaki farklılıklar dikkate alındığında, araştırmalar Çin ile ABD’nin nüfuzunun birlikte hissedildiği diğer bölgelere doğru çeşitlendirilmelidir (Telci & Rakipoğlu, 2021). Yukarıda anılan etkenlerin ASEAN bölgesini tarihsel olarak ikincil bir konuma ittiği ve bölge ülkelerinin çoğunun doğal kaynak bakımından zengin olmadığı düşünüldüğünde, bu ülkelerin hedging yaklaşımları öncelikle ekonomik ve güvenlik çıkarlarına dayanmakta; diğer önemli alanlar ise incelenmeden kalmaktadır. Çalışmaların Körfez’e genişletilmesi bu boşlukları giderebilir ve orta güçlerin davranışlarını anlamak için daha elverişli bir bağlam sağlayabilir. Bu ülkeler doğal kaynak bakımından zengindir ve Çin ile ABD karşısındaki konumlanmaları, daha derin analiz ve inceleme gerektiren farklı biçimler almaktadır. Körfez bölgesindeki hedging stratejilerinin en belirgin örneği Suudi Arabistan’dır. Krallık, yalnızca tarafsız kalmanın çok ötesine geçen gelişkin bir hedging biçimi uygulamaktadır.

Suudi Arabistan’ın çok boyutlu kültürel dengeleme stratejisi, onu daha genel hedging biçimlerinden ayıran, birbiriyle bağlantılı beş boyutla tanımlanmaktadır. Birincisi, Suudi Arabistan’ın hedging uygulaması çok alanlıdır. Krallık, dengelemeyi tek bir alanda kullanmak yerine ulusal güvenlik, ekonomi,

diplomasi ve kültürden oluşan dört temel politika alanının tamamında eşzamanlı olarak uygulamaktadır (Bakir & Al-Shamari, 2025). Suudi Arabistan Krallığı, çok alanlı yaklaşım sayesinde bir politika alanındaki olumlu sonucun başka bir alandaki kırılabilirliği telafi etmesini sağlayabilir. İkincisi, Suudi Arabistan'ın hedging stratejisi tamamlamıştır. Krallık bir yandan silah anlaşmaları ve ortak savunma düzenlemeleri aracılığıyla ulusal güvenlik bakımından ABD'ye derin bir bağımlılık geliştirirken, diğer yandan Çin ile yeni ekonomik ve kültürel bağlar kurmaktadır (Qin & Razali, 2025). Bu ilişki, Krallığın iki süper güç arasında sıfır toplam bir tercihte bulunmak yerine her ikisinden de "katma değer" elde ettiği bir durum yaratmaktadır.

Üçüncüsü, strateji ikili bir niteliğe sahiptir. Suudi Arabistan, tarihsel olarak petrol karşılığında güvenlik düzenlemelerine dayanan Washington'la uzun süreli yarı ittifakını korurken, 2020'lerin başından itibaren öne çıkan Pekin'le kapsamlı stratejik ortaklığını geliştirmektedir (Thomas, 2025). Dördüncüsü, Suudi Arabistan'ın hedging stratejisi dinamik ve evrilen bir seyir izlemektedir. Tarihsel olarak temel dış güvenlik garantörü sıfatıyla ABD'ye bağımlılığa ağırlık veren Krallık, ABD'nin bölgesel taahhüdünde algılanan değişimlere ve Pekin'in artan küresel nüfuzuna yanıt olarak Çin'e giderek daha fazla önem vermiştir (Qin & Razali, 2025). Bu zamansal boyut, değişen güç dağılımlarına uyum sağlama kabiliyetinin altını çizmektedir.



Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, 22 Şubat 2019'da Çin'in başkenti Pekin'deki Halk Büyük Salonu'nda Suudi Arabistan Veliat Prensi Muhammed bin Salman El Suud ile birlikte (Fotoğraf: Xinhua, 2019).

Son olarak, strateji eşit uzaklığa dayalı değil, asimetriktir. Riyad, angajmanını belirli ihtiyaçlara göre pragmatik biçimde ayarlamakta; ABD ile ilişkilerinde derinliğe, niteliğe ve elit düzeydeki bağlarla öncelik verirken Çin’le ilişkilerinde ise genişliği, hacmi ve kitlesel etkileşimi öne çıkarmaktadır. Bu bilinçli eğilim, kusursuz bir denge aramadan getirileri ve risk yönetimini en uygun hâle getirmektedir. Bu beş boyut birlikte Suudi Arabistan Krallığı’nın çok boyutlu dengeleme stratejisini oluşturmaktadır. Krallığın büyük güç rekabetini stratejik bir fırsata dönüştürerek çok kutuplu çağda özerkliğini ve nüfuzunu artırmasını sağlamaktadır. Suudi Arabistan, hedging ilkelerini birden fazla alana ve zamana yayarak kendisini edilgen bir seyirci değil, uluslararası çevresini etkin biçimde şekillendiren bir aktör olarak konumlandırmaktadır.

Araştırmacılar, Suudi Arabistan’ın ABD’yle etkileşimlerindeki davranış boyutlarını bütünüyle incelemiş; ancak bu etkileşimler esas olarak güvenlik ve ekonomik ihtiyaçlara odaklanmıştır. Kültürel dengeleme gibi diğer alanlar yeterince araştırılmamıştır. Bu durum, Krallığın rekabet hâlindeki yumuşak güç etkilerini nasıl yönettiğine ve bunun daha geniş hedging stratejisinin bilinçli ve kasıtlı bir boyutu olup olmadığına ilişkin analitik bir boşluk bırakmaktadır.

### **Yumuşak Güç, Kültürel Diplomasi ve İnşacı Kimlik**

Ülkeler ve devletler, çoğu zaman kaotik olan uluslararası düzende güvenliklerini korumak ve varlıklarını sürdürmek için yerleşik bir stratejiye sahip olmalıdır. Bu varlığını sürdürme kabiliyeti çoğu zaman devletin algılanan gücüyle güvence altına alınmaktadır. Sosyal bilimciler arasında güç, bir aktörün toplumsal ilişki içinde karşı koymaya rağmen kendi iradesini gerçekleştirme

olasılığı olarak tanımlanmaktadır (Raimzhanova, 2015). Böyle bir durumda söz konusu aktörün nitelikleri, kaynakları ve yetenekleri diğer aktörlerinkinden daha güçlüdür. Aktörler güç aracılığıyla faaliyet gösterdikleri sistem içinde bağlayıcı yükümlülükler yaratabilir; ilgili aktörler aynı amacı paylaştığında ya da zayıf olan taraf güçlü aktörden olumsuz yaptırımlar gelebileceğini varsaydığında bu yükümlülükler meşrulaşır. Uluslararası siyasette güç mücadelesi her zaman doğrudan amaçtır ve güç siyaseti, devletlerin çevrelerindeki dünyayı algılama biçiminin merkezinde yer alır. Uluslararası ilişkiler araştırmacıları gücü çoğu zaman askeri güç, toprak edinimi, emperyalizm ve tahakküm aracılığıyla ortaya konan sert güç olarak tanımlar (Gallarotti, 2022). Güç, uluslararası çerçeve değiştikçe giderek daha fazla ilgi gören kültür, ideoloji ve kurumlar gibi askeri olmayan biçimleri ifade eden yumuşak güç niteliği de taşıyabilir (Raimzhanova, 2015). Yumuşak güç, bir devletin çatışmaya ya da askeri güç kullanımına ihtiyaç duymadan diğer devletleri istediği yönde davranmaya ikna etme kabiliyeti olarak ortaya çıkar (Wagner, 2014).

Kültür ve kültürel nüfuz, Joseph Nye’in 1990’da kavramsallaştırdığı yumuşak güç kategorisine girmektedir (Dutta, 2025; Raimzhanova, 2015). Orta güçler son dönemde diğer güçleri ikna etmek ya da cezbetmek için kültüre yönelmiştir. Bu bakış açısından söz konusu ülkeler olumlu rol modelleri olarak ya da diğer ulusların hayranlık ve güvenini kazanarak dünya meselelerindeki nüfuzlarını ortaya koymaktadır. Yumuşak gücün başarısı, bir ulusun eylemlerinin ya da programlarının meşruiyetine bağlıdır. Devletlerin kültürü yumuşak güç olarak kullanabilecekleri çeşitli mekanizmalar bulunmaktadır. Öncelikle kamu diplomasisi ve iletişim, hükümetlerin yabancı kamuoylarını etkilemek için medya, eğitim değişimleri ve dijital platformlar aracılığıyla stratejik iletişim yürüttüğü



başlıca mekanizmalardır (Çiçek, 2022). Hükümetler bu strateji aracılığıyla imajlarını güçlendirebilir ve uluslararası diyaloga katılabilir.

Yumuşak güç aynı zamanda ulusların değerlerini ve kimliklerini filmler, şarkılar ve uluslararası markalar yoluyla yaydığı kültürel nüfuzu da kapsamaktadır (Alyakhri & Al-Btoos, 2025). Yardım ve afet desteği gibi insani çabalar, iyi niyet oluşturarak ve diplomatik bağları güçlendirerek yumuşak gücü ortaya koymaktadır. Devletler bilimsel ve eğitsel başarılarını bilgi paylaşımı ile kişisel ve mesleki ağların kurulması yoluyla diğer ülkeleri etkilemek için kullanabilir. Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi uluslararası kurumların kurulması, bunlara ev sahipliği yapılması, katılım sağlanması ve liderlik edilmesi de

bir ülkenin uluslararası konumunu ve diplomatik etkisini güçlendirmesinin önemli araçlarıdır (Cimino-Isaacs & Fefer, 2021; Columbia SIPA, 2024). Bu mekanizmalar yumuşak güç yansıtmanın yanı sıra söz konusu yansıtmanın en temel gerekliliğini de göstermektedir. Bir ülke kültürünü, medyasını, akademisini ya da uluslararası normları kullanıyor olsun, her mekanizma uluslararası sistemdeki diğer aktörleri cezbeden ve onları kendi nüfuzunu örnek almaya ikna eden bir meşruiyet sergilemelidir.

Yumuşak gücün en önemli araçlarından biri kültürel diplomasıdır. Kültürel diplomasi, “karşılıklı anlayışı geliştirmek amacıyla uluslar ve halkları arasında fikirlerin, bilginin, sanatın ve kültürün diğer yönlerinin değişimi” olarak tanımlanmaktadır (U.S. Department of State, 2005).



Yumuşak gücün en önemli araçlarından biri kültürel diplomasıdır (Görsel: BRIQ tarafından oluşturulmuştur, 2026).



Hükümetlerin değişimler, sergiler, eğitim programları ve küresel etkinlikler yoluyla ulusal kültürü yurt dışında tanıtmaya yönelik bilinçli çabalarını içerir; böylece uzun vadeli ilişkiler kurulur ve ulusal markalaşma güçlendirilir (Algamendi, 2025). Kültürel diplomasi halklar arası bağları geliştirir, olumsuz kalıp yargılara karşı koyar ve karşılıklı anlayış yaratır; çoğu zaman ekonomik ya da askeri araçlardan daha sürdürülebilir ve daha az kışkırtıcıdır (Alyakhri & Al-Btoos, 2025). Bir ulusun mirasını, sanatını ve çağdaş yaratıcılığını sergileyerek çekiciliğini artırabilir; aynı zamanda turizm ve yatırım gibi ekonomik kazanımları kolaylaştırabilir.

**Wendt'e göre kimlik, yalnızca devletin maddi çıkarlarının bir yansıması değildir; diğer devletlerle etkileşimler yoluyla etkin biçimde inşa edilir (Mengshu, 2020). Bu süreç, devletlerin kendilerini tanımlamak ve başkalarının algılarını biçimlendirmek amacıyla kültürel ve ideolojik araçları kullandığı yumuşak güç ve kültürel diplomasi uygulamalarını içerir.**

Alexander Wendt'in ortaya koyduğu uluslararası ilişkilere inşacı yaklaşım, devletlerin küresel alanda kimliklerini nasıl oluşturup yansıttıklarını anlamak bakımından değerli açıklamalar sunmaktadır. Wendt'e göre kimlik, yalnızca devletin maddi çıkarlarının bir yansıması değildir; diğer devletlerle etkileşimler yoluyla etkin

biçimde inşa edilir (Mengshu, 2020). Bu süreç, devletlerin kendilerini tanımlamak ve başkalarının algılarını biçimlendirmek amacıyla kültürel ve ideolojik araçları kullandığı yumuşak güç ve kültürel diplomasi uygulamalarını içerir. Yumuşak güç teorisi, kültürel diplomasi ve kimlik oluşumu kültürel etkileri anlamak bakımından önemlidir; ancak mevcut literatür bunları hedging çerçeveleriyle bütünleştirememiştir. Özellikle yumuşak güç yansıtmı, bir devletin diğerleri üzerinde nüfuz kurduğu tek yönlü bir süreç olarak incelenmiş; rekabet hâlindeki dış etkiler karşısındaki çift yönlü dengeleme eylemleri göz ardı edilmiştir.

#### Literatürde Suudi Arabistan'ın Dış Politikası

Suudi Arabistan'ın dış politika yaklaşımını ve kimlik oluşturma sürecini inceleyen mevcut araştırmalar geniş ve çok disiplinli bir yaklaşım benimsemiştir. Literatür, Suudi Arabistan'ın derin İslami değerlerini korurken modern bir küresel oyuncu kimliğini biçimlendirmek ve İslam dünyasının liderliğini üstlenebilecek güvenilir bir aktör olmak için gereken adımları atmaya sürdürdüğünü göstermektedir (Chaziza & Lutmar, 2025). Krallığın en kutsal iki İslam mekânına ev sahipliği yapması nedeniyle bu kimlik önem taşırken, liderleri aynı zamanda modernleşme ve küresel alanda yer edinme hedeflerini etkin biçimde izlemektedir. Araştırmalar, başta kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi olmak üzere bu yöndeki bilinçli stratejileri ortaya koymaktadır. Suudi Arabistan dış dünyayla iletişim kurmak için Al Arabiya gibi devlet denetimindeki medya kurumlarından yararlanmayı sürdürmektedir. Krallık ayrıca kimliğini aktarmak amacıyla küresel kültürel girişimlere katılmaktadır (Chaziza & Lutmar, 2025). Suudi Arabis-

tan, binlerce öğrenciyi yurt dışında öğrenim görmeye gönderen King Abdullah Scholarship Program gibi modernleşme ve kalkınma vizyonunu ilerletmeyi amaçlayan eğitim ve kültür programlarına da büyük yatırım yapmıştır (Hilal & Denman, 2013). Bu çabalar, Krallığı hem ABD hem de Çin'le güçlü bağlara sahip küresel bir kültür merkezi olarak konumlandırırken Batı ve Doğu dünyalarında Suudi Arabistan'a ilişkin olumlu bir imaj geliştirmek üzere stratejik biçimde tasarlanmıştır.

Yumuşak gücün çift yönlü niteliği göz önüne alındığında araştırmalar, Suudi Arabistan'ın kimliğini hem ABD'nin hem de Çin'in nüfuzu bağlamında ele almıştır. ABD onlarca yıldır Körfez bölgesindeki hâkim güçtür ve önemli bir müttefik olan Suudi Arabistan Amerikan yumu-

şak gücünden etkilenmiştir. ABD, üniversiteler, medya ağları ve kültürel değişimler gibi kurumlar aracılığıyla Suudi Arabistan'ın kültürel manzarası üzerinde kayda değer bir nüfuz kurmuştur (Algofaili & Rashed, 2023). Fulbright Bursu gibi programlar ve Krallıktaki Amerikan üniversitelerinin varlığı iki ülke arasında daha yakın kültürel bağlar geliştirmiştir (Taylor & Albasri, 2014). Ayrıca Hollywood'un Suudi sineması üzerindeki etkisi ve yabancı sinema içeriklerine getirilen yasağın yakın dönemde kaldırılması, iki taraf arasındaki süregelen kültürel değişimi yansıtmaktadır. Bununla birlikte literatür, Suudi Arabistan'ın ABD'yle ilişkilerini yönetirken dikkatli davrandığını ve bu etkiyi kendi değerleri ve kimliğiyle dengelemek için etkin biçimde strateji geliştirdiğini göstermektedir.



Suudi ve Amerikan üniversiteleri arasındaki akademik işbirliği, iki ülke arasındaki kültürel bağların önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Suudi Eğitim Bakanı Yousef bin Abdullah Al-Benyan ve ABD'nin Suudi Arabistan Büyükelçisi Michael Ratney, Suudi-Amerikan Yükseköğretim Ortaklıkları Forumu'nun açılışında, Riyad, 20 Kasım 2024 (Fotoğraf: Suudi Arabistan Eğitim Bakanlığı, 2024).

Suudi Arabistan-ABD ilişkileri üzerine çalışmalar, özellikle eğitim ve eğlence alanlarındaki kültürel işbirliğinin diplomatik bağları güçlendirmede kilit rol oynadığını; aynı zamanda Krallığın Batılı değerlerle aşırı ölçüde hizalanma konusunda ihtiyatlı yaklaşımını yansıttığını göstermektedir. Son birkaç on yılda Çin'in yükselişi ve dünya çapında süregelen nüfuzu, araştırmacıları bunun ulusal kimlikler üzerindeki etkisini incelemeye yöneltmiştir. Suudi Arabistan üzerine çalışan araştırmacılar, Suudi Arabistan'ın Vizyon 2030'u ile Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi arasındaki uyuma ve bunun Suudi Arabistan'ın kimliği, yumuşak gücü ve diplomasisi üzerindeki etkilerine dikkat çekmektedir (Vision 2030, 2021). Literatür, Çin'in Suudi Arabistan'da Konfüçyüs Enstitüleri kurduğu ve ortak akademik işbirliklerini teşvik ettiği, belirgin ve büyüyen bir kültürel diplomasi çerçevesine işaret etmektedir (Liang, 2021). Suudi öğrenciler özellikle mühendislik, teknoloji ve Çin dili çalışmaları gibi alanlarda giderek daha fazla Çin'de eğitim görmeyi tercih etmekte; bu da ikili kültürel bağları daha da güçlendirmektedir.

Suudi Arabistan, Çin Yeni Yılı kutlamaları gibi Çin kültür etkinliklerine de katılmakta ve Krallıkta Çin sinemasını desteklemektedir. Suudi-Çin ortak yapımları gibi ortak film üretimleri, iki ulus arasında karşılıklı anlayışı geliştirmeyi amaçlayan kültürel diplomasinin önemli örnekleridir. Çin Ortadoğu'daki nüfuzunu genişletmeyi sürdürdüğü Suudi Arabistan'ın bu ülkeyle kültürel bağlarının derinleşmesi ve ABD ile Çin arasındaki dengeleme çabasının daha da çok boyutlu hâle gelmesi muhtemeldir.

Suudi Arabistan'ın yumuşak gücü ve kültürel diplomasisi üzerine araştırmalar giderek artsa da literatürde, özellikle Suudi Arabistan'daki Amerikan ve Çin kültürel nüfuzuna ilişkin karşılaştırmalı veriler konusunda önemli boşluklar bulunmak-

tadır. Literatür ekonomik ve askerî dengelemeye odaklanmayı sürdürmüş, kültürel diplomasi ile kamu diplomasisini bu bağlam içine yerleştirememiştir. Ayrıca Çin ve ABD'nin münferit etkilerini belirlemekte; ancak bunları söz konusu ilişkileri yapılandıran bilinçli bir dengeleme mantığı çerçevesinde değil, birbirinden bağımsız biçimde analiz etmektedir. Suudi Arabistan'ın ulusal kimliğini inşa etmesi ve rekabet hâlindeki dış etkileri stratejik biçimde yönetmesi bağlamında kültürel dengelemenin kavramsallaştırılmasına ihtiyaç vardır. Kültürel değişimlerin, medyanın ve eğitim girişimlerinin Suudi Arabistan'ın daha geniş jeopolitik stratejisinin araçları olarak nasıl işlediğini ve Krallığın son derece kutuplaşmış küresel düzende tarafsız bir konumu nasıl koruyabildiğini incelemek için daha fazla araştırma gerekmektedir.

### **Kültürel Dengelemenin Kavramsallaştırılması**

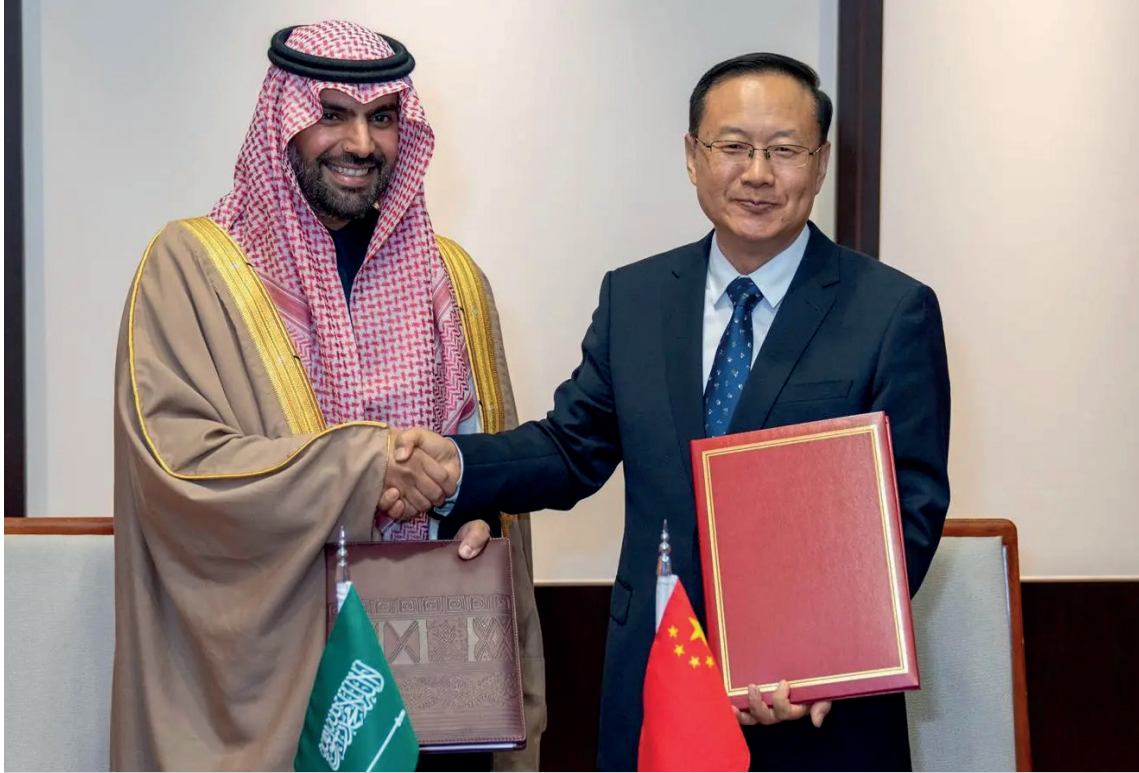
Kültürel dengelemenin bu araştırmanın temel odağıdır. Bu nedenle çalışmanın analitik sınırlarını resmen tanımlaması ve Uluslararası İlişkiler'deki mevcut teorik yaklaşımları nasıl ilerleteceğini açıklığa kavuşturması önemlidir. Bu analiz kültürel dengelemeyi, bir orta gücün rekabet hâlindeki iki süper gücün yumuşak güç etkilerini çeşitli kültürel alanlarda aynı anda geliştirmeye, dengelemeye ve araçsallaştırmaya yönelik bilinçli stratejisi olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu strateji, söz konusu güçlerin herhangi biriyle tam hizalanmadan kaçınmayı; uygulayıcı orta gücün stratejik özerkliğini en üst düzeye çıkarabilmesini, ideolojik riskleri yönetebilmesini ve ulusal değerlerine dayanan bağımsız kültürel kimlikler yansıtabilmesini içermektedir.

Kültürel dengeleme, literatürde incelenen diğer hedging türlerinden farklı olduğu için uluslararası ilişkiler analizinde yeni bir kavramdır. Kuik

Cheng-Chwee gibi önde gelen uluslararası ilişkiler araştırmacıları dengelemeyi güvenlik ya da ekonomi boyutları üzerinden ele almaktadır. Kültürel dengelemenin bu çerçeveye dâhil edilmesi, devlet davranışının analizini dil programları, medya çerçevelmesi, eğitim değişimleri, hareketlilik akışları ve kültür kurumları gibi henüz incelenmemiş boyutlara genişletmektedir. Çok boyutlu kültürel dengeleme, devlet davranışı çalışmalarını çok yönlü iç içe geçirme (omni-enmeshment) kavramından da uzaklaştırmaktadır. Goh ve diğer bazı yazarlar bu kavramı özellikle Güneydoğu Asya ülkelerinin ABD ve Çin'e yönelik davranışlarını incelerken kullanmıştır. Bu yaklaşım, söz konusu devletlerin bu güçleri, saldırgan niyetlerini etkile-

mek ya da önlemek amacıyla karşılıklı bağımlılığa dayanan çok boyutlu ekonomik ve diplomatik ilişki ağlarına dâhil etmeye çalışmasını ifade etmektedir (Goh, 2005). Çok boyutlu kültürel dengeleme ise farklı bir yaklaşım benimsemekte; kısıtlama amacından uzaklaşıp rekabet hâlindeki iki güçten de stratejik değer elde etmeye odaklanmaktadır.

Bu analiz, ele alınan davranışın dil, medya, bilim, hareketlilik ve yemek kültürü dâhil birden çok alanı kapsaması nedeniyle dengelemeye bilinçli biçimde "çok boyutlu"luğu eklemektedir. Strateji aynı zamanda kasıtlı olarak asimetriktir; çünkü Suudi Arabistan gibi orta güçler, büyük güçlerden farklı değer türleri elde etmek amacıyla hedging stratejilerini bilinçli biçimde ayarlamaktadır.



Suudi Arabistan ve Çin, kültürel değişimi ikili ilişkilerin stratejik bir boyutu olarak geliştirmektedir. Suudi Kültür Bakanı Prens Badr bin Abdullah bin Farhan Al Saud ve Çin Kültür ve Turizm Bakanı Sun Yeli, Suudi-Çin Kültür Yılı 2025'in yürütme programının imza töreninde, Pekin, 17 Ekim 2024 (Fotoğraf: Saudi Press Agency [SPA], 2024).



### Yöntem ve Kavramsal Çerçeve

Çalışma, nicel ve nitel kanıtları sistematik biçimde birleştiren karma yöntemli açıklayıcı bir tasarım kullanmaktadır. Nicel bileşenler, Suudi Arabistan'ın ABD ve Çin'le kültürel angajmanının ölçülebilir ölçeğini, büyüme oranlarını ve karşılaştırmalı yoğunluğunu ortaya koymaktadır. Nitel bileşenler ise çok boyutlu kültürel dengelemeyi niteleyen stratejik niyeti, resmî çerçevelemeyi ve bilinçli dengelemeyi açığa çıkarmaktadır. İki yöntemin bütünleştirilmesi, bunlardan herhangi birinin tek başına sağlayabileceğinden daha eksiksiz bir tablo sunmaktadır.

Analiz, Suudi Arabistan'ın rekabet hâlindeki iki büyük gücün kültürel etkilerini bunlardan biriyle tam olarak hizalanmadan aynı anda geliştirmeye ve dengelemeye yönelik devlet güdümlü stratejisi olarak tanımlanan özgün Çok Boyutlu Kültürel Dengeleme kavramı etrafında yapılandırılmıştır. Bu çerçeve dengelemeyi beş somut boyutta işler hâle getirmektedir: (1) dil ve eğitim, (2) kültür kurumları ve yemek diplomasisi, (3) medya ve kültürel görünürlük, (4) hava yolu bağlantısallığı ve hareketlilik, (5) kültürel ve bilimsel işbirliği. Bu boyutlar Vizyon 2030'un kültürel açıklık ayağıyla doğrudan bağlantılıdır ve jeopolitik manevraların gözlemlenebilir göstergeleri olarak kullanılmaktadır.

Nicel veriler, 2020-2025 dönemini kapsayan resmî ve uluslararası kurumsal kaynaklardan toplanmıştır: dil programları ve Konfüçyüs Enstitüleri için Suudi Arabistan Eğitim ve Kültür bakanlıkları; yolcu akışları için hava yolu tarifeleri; ortak yazarlı yayınlar için Scopus/Web of Science; kültürel ve bilimsel anlaşmalar için UNESCO ile ikili duyurular; restoran ve hızlı yemek zincirlerindeki genişleme için Google Maps/TripAdvisor kayıtları. Nitel veriler resmî belgelerden (Vizyon 2030 raporları, Kültür Bakanlığı açıklamaları, ikili kültür yılı anlaşmaları) ve devletle bağlantılı medya kuruluşlarının

(Al-Arabiya, Saudi Press Agency) yanı sıra CGTN Arabic, VOA Arabic ve ilgili yayınların içeriklerinden oluşmaktadır.

Nicel analiz, beş boyuttaki asimetrisi ve eğilimleri göstermek için betimleyici istatistiklerden, yıldan yıla büyüme oranlarından ve karşılaştırmalı görselleştirmelerden (tablolar, çubuk grafikler ve çizgi grafikler) yararlanmaktadır. Nitel analiz resmî açıklamalara ve medya metinlerine elle tematik kodlama uygulayarak stratejik muğlaklık, seçici uyarılma ve anlatı paralelliği gibi tekrar eden temaları belirlemektedir. Her iki veri akışından elde edilen bulgular, ölçülebilir kültürel genişlemenin bilinçli hedging hedeflerine nasıl hizmet ettiğini göstermek amacıyla yan yana karşılaştırmalar ve anlatsal çözümleme yoluyla çapraz olarak doğrulanmaktadır.

### Analiz ve Bulgular

Çin'in Suudi Arabistan'ın dil ve eğitim alanlarındaki etkisi, Mandarin programları ya da müfredatı sunan eğitim kurumlarının sayısında görülmektedir. Konfüçyüs Enstitüleri, Çin'in Çin dilini ve kültürünü tanıtmak için kullandığı başlıca araçlardandır. İlk enstitü Temmuz 2023'te Prince Sultan University'de açılmış, ikinci faal enstitü ise University of Jeddah bünyesinde kurulmuştur (Chaziza, 2023; Xinhua, 2023). Suudi okulları da Mandarin programlarını hükümetin 2025 eğitim planlarına dâhil etmiştir. Bu planlarda, kültürel değişimi teşvik etmek ve Çin'le iletişimi güçlendirmek için yürütülen kazan-kazan stratejisinin parçası olarak 2025'te 56.000 öğrencinin, 2029'a kadar ise 102.000'den fazla öğrencinin Mandarin öğreneceği belirtilmektedir (Aboutine, 2024; Xinhua, 2025b). 2025'in ikinci çeyreği itibarıyla Suudi Arabistan devlet okullarında Çince öğrenen öğrencilerin toplam sayısı yaklaşık 56.000'e ulaşmıştır. Bu sayıya Mandarin programlarının



Çince eğitimi, Suudi Arabistan ile Çin arasındaki dil ve kültürel değişimin giderek gelişen boyutlarından birini oluşturmaktadır. Cidde Wisdom House Çin Eğitim Enstitüsü'nde Suudi öğrencilere Çince dersi, 20 Ekim 2024 (Fotoğraf: Su Yunhua/Nanfang+, 2024).

King Khalid University (2024), King Saud University (dil, tarih ve kültür alanlarında) ve Jeddah University gibi Suudi üniversitelerine dâhil edilmesi sayesinde ulaşılmıştır.

ABD'nin Suudi Arabistan'ın dil ve kültürü üzerindeki etkisi Fulbright Programı aracılığıyla görülmektedir. ABD tarafından desteklenen ve iki ülke arasındaki başlıca eğitim değişim programı olan Fulbright, Suudi akademisyenler ve profesyonellerin ABD üniversitelerine erişmesini sağlarken ABD'li uzmanların üniversiteler ve kültür kurumlarıyla çalışmak üzere Suudi Arabistan'a gönderilmesine imkân vermektedir (U.S. Mission Saudi Arabia, 2022). Kasım 2025 itibarıyla ABD'deki Suudi öğrenci sayısı yaklaşık 15.000'dir. Suudi Arabistan'daki İngilizce eğitim veren kurumlar da Amerikan etkisini güçlü biçimde taşımaktadır. The American International School of Jeddah (AISJ), The American School Dhahran (ASD) ve American International School

Riyadh gibi öne çıkan okullar akademik ortaklıkları güçlendirmekte ve Batılı değerleri teşvik etmektedir (Thomas Keith Independent School, 2025).

Müfredat reformları da 2019'dan beri ülke çapında zorunlu iletişimsel müfredatın benimsenmesiyle yabancı dil olarak İngilizce yaklaşımında bir değişime işaret etmektedir. 2023-2025 döneminde dijital ve eleştirel düşünme unsurlarının eklenmesinin ardından yükseköğretimde Suudi üniversitelerine, lisans ve lisansüstü akademik programlar sunan ve kurum düzeyinde öğrencilere İngilizce dersleri veren önde gelen İngilizce bölümlerinin yaklaşımını benimsemeleri talimatı verilmiştir. 2019'da müfredatta başka değişiklikler de yapılmış; Riyad, Cidde ve Dammam'daki erkek ortaöğretim okullarında Çince üçüncü dil olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu eğilim, özellikle Vizyon 2030'un iki dilli eğitime yönelik artan talebiyle birlikte o tarihten beri sürmektedir.

**Tablo 1: Suudi Arabistan’da Dilsel ve Akademik Angajman Göstergeleri: ABD ve Çin**

| Boyut                                     | Çin’in Etkisi                                               | ABD’nin Etkisi                                                    |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| Başlıca Yumuşak Güç Aracı                 | Konfüçyüs Enstitüleri                                       | Fulbright Programı                                                |
| Suudi Arabistan’daki Temel Kurumlar       | Prince Sultan University (2023), University of Jeddah       | AISJ, ASD, American International School Riyadh                   |
| Üniversite Programları                    | King Khalid, King Saud ve Jeddah üniversitelerinde Mandarin | İngilizce bölümleri zorunlu; lisans/lisansüstü eğitim İngilizce   |
| Öğrenci Sayıları                          | Devlet okullarında Mandarin öğrenen 56.000 öğrenci          | ABD’de 15.000 Suudi öğrenci                                       |
| Müfredat                                  | 2019’dan beri üçüncü dil olarak Mandarin; hızlı genişleme   | 2019’dan beri zorunlu İngilizce; eleştirel düşünme güncellemeleri |
| Akış Yönü                                 | Çoğunlukla içe doğru (Suudi Arabistan’da öğretim)           | İki yönlü değişimler                                              |
| Stratejik Hedef                           | Çin’le “kazan-kazan” kültürel bağları                       | Karşılıklı anlayış ve Batılı değerler                             |
| Tablo yazarlar tarafından hazırlanmıştır. |                                                             |                                                                   |

Tablo 1, 2025 itibarıyla Suudi eğitimindeki Amerikan ve Çin yumuşak güç araçlarını; temel programları, öğrenci sayılarını ve dil öğrenimi ile akademik değişime ilişkin stratejik hedefleri aydınlatılarak karşılaştırmaktadır.

Suudi Arabistan’ın video oyunları ve e-spor alanında Çin’le angajmanı mobil pazara erişime, operasyonel uzmanlığa ve altyapı ortaklıklarına odaklanmaktadır. Savvy Games Group, 2023’te Tencent destekli VSPO’ya 265 milyon dolar yatırım yaparak Krallıkta mobil e-spor turnuvalarını ve etkinliklerini genişletmek üzere şirketin en büyük dış hissedarı olmuştur (Daniels, 2023). Çin yapımları Suudi pazarına hâkimdir; en fazla gelir getiren ilk 100 oyunun 37’si Çin yapımıdır ve Suudi Arabistan Çin oyunları için en büyük ilk 10

dış pazar arasında yer almaktadır (İqtait, 2025). 2024’teki bir bakanlık ziyareti sırasında e-sporu güçlendirmeye yönelik anlaşmaların imzalanmasıyla ikili bağlar derinleşmiştir. Qiddiya’nın e-spor bölgesi ve NEOM’un yapay zekâ oyun merkezi gibi dev ölçekli projeler, Çinli teknoloji şirketlerini etkin biçimde davet etmekte; Tencent’i Esports World Cup’in stratejik ortağı olarak konumlandırarak halklar arası ve ekonomik bağları güçlendirmektedir.

Suudi Arabistan’ın ABD’li oyun kuruluşlarına yaptığı yatırımlar fikrî mülkiyet sahipliğine ve içerik inovasyonuna öncelik vermektedir. Kamu Yatırım Fonu (PIF) destekli Savvy Games Group, 38 milyar dolarlık fonuyla Scopely’yi 4,9 milyar dolara satın almış; Activision Blizzard, Electronic

**Tablo 2: Suudi Arabistan'da ABD ve Çin'in Oyun Stratejileri**

| Boyut          | ABD'yle Angajman                                                               | Çin'le Angajman                                      |
|----------------|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| Yatırım        | 38 milyar dolarlık fon; Scopely 4,9 milyar dolar; EA 55 milyar dolar (2025)    | VSPO'ya 265 milyon dolar                             |
| Odak           | Fikrî mülkiyet sahipliği; büyük yayıncılarda hisseler                          | Mobil e-spor; turnuvalar; altyapı                    |
| Pazar Rolü     | Batılı inovasyon; NGES hedefleri (GSYİH'ye 13,3 milyar dolar, 39 bin istihdam) | İlk 100 oyunun 37'si; ilk 10 pazar; 2024 anlaşmaları |
| Temel Ortaklar | Küresel satın almalar                                                          | Qiddiya/NEOM; Tencent (EWC)                          |

Tablo yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Arts ve Take-Two Interactive'de önemli hisseler edinmiştir (Goswami, 2023; Jaiswal, 2023). Bir konsorsiyumun öncülük ettiği ve küresel sektör dinamiklerini yeniden şekillendirme potansiyeli taşıyan 55 milyar dolarlık Electronic Arts satın alımı 2025'te duyurulmuştur (Electronic Arts, 2025). Bu hamleler en ileri Batı teknolojisine ve yaratıcı üretim kanallarına erişimi güvence altına almakta; Suudi Arabistan'ı küresel bir merkez hâline getirirken 2030'a kadar GSYİH'ye 13,3 milyar dolar katkı sağlama ve 39.000 istihdam yaratma hedefi taşıyan Ulusal Oyun ve E-Spor Stratejisi'yle uyum göstermektedir (PwC, 2024).

Bu tablo Suudi Arabistan'ın oyun stratejisindeki ayrımı göstermektedir: ABD'deki büyük yatırımlar fikrî mülkiyet sahipliğini ve sektör denetimini hedeflerken Çin'le angajman, kitlesel ölçekte büyüme için mobil pazara erişime, e-spor altyapısına ve operasyonel ortaklıklara odaklanmaktadır.

Suudi Arabistan'ın PIF'i spor alanında ABD'yle angajman kurmaya yönelmiş ve 2017'den bu yana 170 milyar doların üzerinde yatırım yapmıştır. Spor alanındaki en dikkat çekici yatırım, ABD merkezli PGA Tour'a meydan okuyan ve sonunda onunla birleşen LIV Golf serisidir (Schenker,

2023). PIF ayrıca Amerikan futbolu etkinliklerine ve 50 milyon doların üzerinde değere sahip 10 yıllık bir anlaşmayla duyurulan Formula 1 organizasyonlarına ilgi göstermiştir (Bulos, 2024). Krallık spordaki nüfuzunu güvence altına almak için lobi şirketlerinden yararlanmakta ve Suudi Arabistan'a ait futbol kulüpleri üzerinden yayıncılığı da kullanmaktadır.

Çin'in Suudi Arabistan'ın sporu bir yumuşak güç aracı olarak kullanması üzerindeki etkisi, 2022 Suudi-Çin zirvesinde yayımlanan ve spor ortaklıkları ile işbirliğini vurgulayan ortak açıklamalarda görülmektedir (Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Saudi Arabia, 2022). İşbirliği alanları arasında futbol altyapısı, gençlik akademileri ve Asya futboluna yönelik stratejik ittifaklar yer almaktadır.

İşbirliği film yapımında da görülmektedir; Çinli kuruluşlar 2022'den bu yana Saudi Film Commission ile mutabakat zabıtları imzalamaktadır. Manga Productions, 2025'te Çinli kuruluş Bilibili'yle Suudi anime dizilerini Çin'de yayımlamak, seçilmiş Çin animasyon yapımlarını Suudi Arabistan'da dağıtmak ve ilk ortak kısa film seçkisini üretmek amacıyla stratejik ortaklık kurmuştur (Manga Productions, 2025).



**Tablo 3: Suudi Arabistan'ın Film ve Animasyona Yönelik İki Kanallı Yaklaşımı**

| Boyut               | ABD'nin Etkisi                                                      | Çin'in Etkisi                                                               |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| Gösterim ve Altyapı | AMC Theatres ortak girişimi; IMAX genişlemesi                       | CineWaves Çin ofisi (2023); ORI Group ortaklıkları                          |
| Yapım Anlaşmaları   | Stampede Ventures çok filmlik anlaşması (350 milyon dolarlık seçki) | Manga-Bilibili 2025: yayın, MENA dağıtımı, ortak kısa filmler               |
| İçerik Dağıtımı     | Paramount Warner teklifine PIF desteği (2025 finansmanı)            | Ne Zha 2 Arapça prömiyeri (2025); Saudi Film Commission mutabakat zabıtları |
| Animasyon Odağı     | Japon ortak yapımları üzerinden dolaylı (örneğin The Journey)       | Ortak yapımlar (ORI); Bilibili CAPSULES ortak modeli                        |

Tablo yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Bulgular ORI animasyon yapımları ve Ne Zha gibi Arapça dublajlı Çin filmleri dâhil ortak yapım işbirliğini de göstermektedir. CineWaves gibi Suudi Arabistan'ın önde gelen film dağıtımçıları Çin'le ortaklığa daha açık hâle gelmiştir. CineWaves, 2023'te üretim, dağıtım ve yetenek geliştirmeye dayalı bir iş modeliyle Çin'de fiziksel bir ofis açacağını duyurmuştur (Vivarelli, 2023).

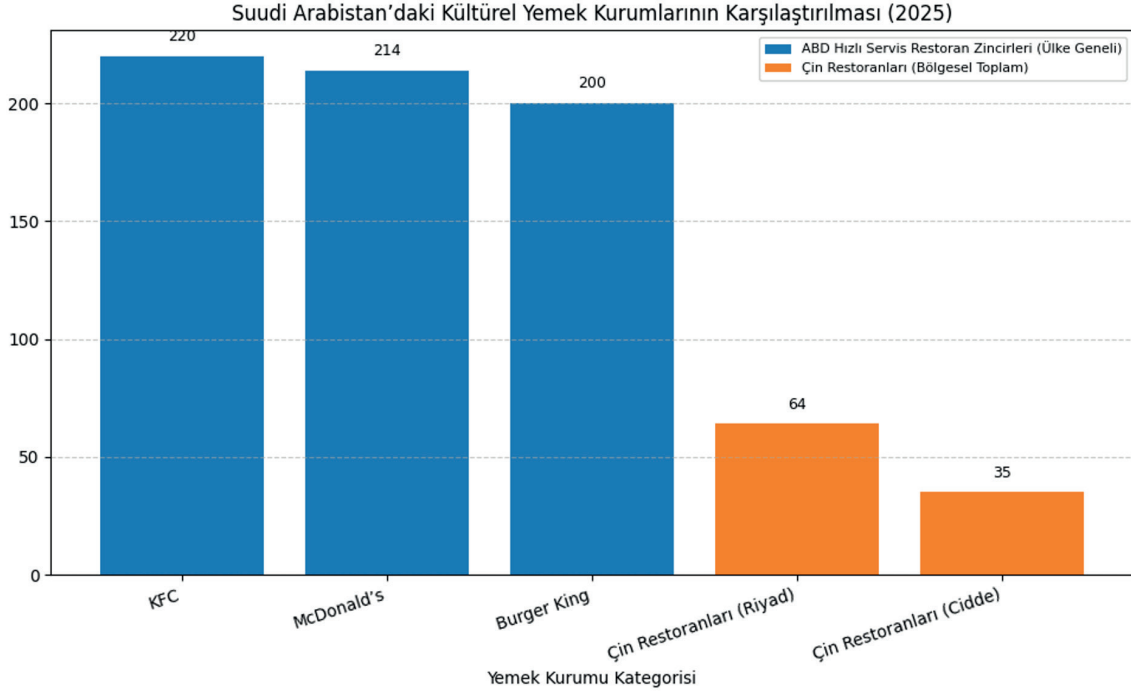
Suudi Arabistan'ın film ve animasyon alanındaki kültürel dengeleme stratejisi, ABD'nin Hollywood etkisini başka ülkelerle geliştirmekte olan bağlarla dengelemektedir. 2018'de sinema yasasının kaldırılmasının ardından AMC Theatres gibi ABD'li şirketlerle kurulan ortaklıklar (sinema zincirleri için ortak girişim, IMAX ağının 18 salona genişletilmesi) ve Stampede Ventures'la yapılan çok filmlik anlaşmalar (örneğin Chasing Red ve Fourth Wall) gösterim ve üretim alanında belirleyici olmuştur. PIF destekli finansman büyük Hollywood tekliflerini desteklemektedir. Animasyon alanında Manga Productions ve Toe-i'nin The Journey'yi üretmek üzere gerçekleştirdiği Japon ortak yapımları üzerinden dolaylı ABD bağlantıları görülürken doğrudan ABD ortak yapımları sınırlı kalmakta; daha derin bir hizalan-

ma yerine prestijli erişime öncelik verilmektedir.

Bu tablo Suudi Arabistan'ın film ve animasyon alanındaki iki kanallı yaklaşımını göstermektedir: yüksek değerli gösterim altyapısı ve büyük yapım anlaşmaları için ABD etkisinden yararlanılırken ortak yapım, içerik dağıtımı ve pazar erişimine odaklanan Çin ortaklıkları geliştirilmektedir.

2020-2025 verileri, Vizyon 2030'un turizm ve deneyim ekonomisine verdiği önemi yansıtacak biçimde Suudi Arabistan'da yeme-içme alanındaki kültürel işletmelerin güçlü biçimde genişlediğini göstermektedir. Suudi Arabistan 2025 itibarıyla Hızlı Servis Restoran (QSR) sektörünün büyüme oranında birinci sıradadır. Amerikan hızlı yemek zincirleri, Riyad ve Cidde gibi kent merkezlerinde düzenli biçimde artan şube sayılarıyla Batılı tüketim kültürünün her yerde görülen simgeleri hâline gelmiştir; McDonald's'ın 214, Burger King'in 200 ve KFC'nin 220 şubesi bulunmaktadır. Buna karşılık Çin restoranları, özellikle ikili bağların güçlenmesinin ardından daha dinamik bir yükseliş göstermiştir. Ekim 2025 itibarıyla Riyad bölgesinde 41'i bağımsız işletme, 23'ü daha büyük markalarca işletilen toplam 64

**Şekil 1: Yemek Diplomasinin Karşılaştırmalı Ölçeği:  
Suudi Arabistan'da ABD QSR Zincirleri ve Çin Restoranları (2025)**



Şekil, Arora (2025) temel alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Çin restoranı bulunmaktadır. Ciddede ise Baytoti, China Hut ve Royal Chinese dâhil 30'dan fazla Çin restoranı vardır.

Şekil 1, Amerikan hızlı yemek zincirlerinin (örneğin 214 şubeli McDonald's) varlığını Çin restoranlarıyla (örneğin Riyad'daki 64 restoran) karşılaştırmakta; Vizyon 2030 kapsamında gastronomik etkilerin eşitsiz biçimde genişlemesini göstermektedir.

Amerikan ve Çin medya kuruluşlarının 2024-2025 dönemindeki yayınları, Suudi Arabistan'ın ilişkilerinin belirli bir örüntü içinde sunulduğunu göstermektedir. ABD medyası güvenlik paktlarını, silah anlaşmalarını ve ekonomik yatırımları uzun süredir devam eden ittifakın temelleri

olarak öne çıkarmakta; bunları çoğu zaman daha geniş bölgesel istikrar ve İran nüfuzuna karşı koyma çerçevesinde ele almaktadır. Çin medyası ise diplomatik dönüm noktalarını, Vizyon 2030'la ekonomik sinerjiyi ve kültürel değişimleri karşılıklı refahın ve çok kutuplu uyumun simgeleri olarak vurgulamaktadır. Suudi devlet medyası ve hükümetle bağlantılı platformlar eşit mesafeli bir duruş sürdürmekte; her iki güçten gelen olumlu anlatıları paralel bir dille güçlendirirken içerikleri "etkin tarafsızlık" vurgusunu öne çıkaracak biçimde seçmektedir. Bu yaklaşım, ikili etkinliklere ayrılan yayın hacminin kabaca dengeli olduğu devlet yayınlarında, sosyal medyada ve basın açıklamalarında görülmektedir.

2025 Trump-MBS görüşmesi sırasında başta CNN Arabic olmak üzere Amerikan medyası üst düzey görüşmeleri geniş biçimde haberleştirmiştir. Bununla birlikte odak, 142 milyar dolarlık silah anlaşması, gelişmiş savaş uçaklarının devri, Riyad'ın nükleer hedefleri ve ABD'nin nadir toprak elementlerine erişimi gibi güvenlik anlaşmaları olmuştur. Diğer başlıklar arasında Kaşıkçı cinayeti, Abraham Anlaşmaları ve askerî teknoloji transferi yer almıştır. ABD med-

yası Suudi Arabistan-ABD ilişkilerini iki taraf için de stratejik fayda sağlayan güvenlik ortaklığı olarak çerçevelemektedir. Çin medyasının Suudi Arabistan-Çin ilişkilerine dair yayınları ise kapsamlıdır. CGTN Arabic, 2025'te Suudi Arabistan-Çin ilişkilerini kültürel bir mercekten ele almış; Çin-Suudi Arabistan Kültür Yılı'nın başlangıcını simgeleyen ocak ayındaki Bahar Bayramı fuarına yer vermiştir. Yayınlarda çok boyutlu kültür sergileri, sanat, gösteriler ve festivaller,

**Tablo 4: Suudi Arabistan'da Çin ve ABD'nin Karşılaştırmalı Medya Görünürlüğü**

|                   | Suudi Arabistan-ABD İlişkilerinde Amerikan Medyasının (CNN/VOA Arabic) Odağı                                       | Suudi Arabistan-Çin İlişkilerinde Çin Medyasının (CGTN Arabic) Odağı                                         |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Temel Çerçeve     | Koşullu Güvenlik/İşlemsel (risk, kaldırıcı ve politika baskısı vurgusu).                                           | İstikrarlı Kalkınma/Karşılıklı Fayda (fırsat, saygı ve büyüme vurgusu).                                      |
| Temel Bileşenler  | Askerî anlaşmalar, jeopolitik (İran/Çin rekabeti), petrol/enerji güvenliği, teknoloji transferi (güvenlik odaklı). | Ekonomik yatırım (KYG), teknoloji/yapay zekâ işbirliği, kültürel değişim, iç işlerine karışmama ilkesi.      |
| Değerler Odağı    | Yüksek ve eleştirel: insan hakları, Kaşıkçı, demokrasi, bölgesel politika uyumu (Abraham Anlaşmaları).             | Düşük ve olumlu: egemenliğe saygı, iç işlerine karışmama. Değerler kültürel değişim üzerinden çerçevesizdir. |
| Jeopolitik Bağlam | Vazgeçilmez güvenlik dayanağı; ortaklık sık sık gerilim ve meydan okumalarla karşılaşır.                           | Ekonomik denge unsuru; yapıcı ve müdahaleci olmayan diplomatik varlık.                                       |
| 2025 Örneği       | 142 milyar dolarlık silah anlaşması, nükleer hedefler ve Kaşıkçı cinayetinin gölgesine odaklanma.                  | Kültür Yılı, Bahar Bayramı fuarı ve genişleyen stratejik işbirliğine odaklanma.                              |

Tablo, CGTN (2025) ve CNN Arabic (t.y.) temel alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

35 yıllık diplomatik ilişkiler ve Vizyon 2030'un açıklık hedefiyle uyumlu biçimde halklar arası bağları kuran köprüler olarak öne çıkarılmıştır. CGTN ayrıca Çin Devlet Başkan Yardımcısı Han Zheng'in Suudi Arabistan ziyaretinde 2025'te kapsamlı stratejik ortaklığı haberleştirmiş; stratejik alanlarda genişleyen somut işbirliğine ve Çin-Suudi Arabistan kapsamlı stratejik ortaklığını ileri taşımak üzere artan halklar arası ve kültürel değişimlere dikkat çekmiştir.

Bu tablo, ABD ve Çin medyasının Suudi Arabistan'la ilişkileri çerçeveleme biçimlerini karşılaştırmakta; 2025 yayınlarında öne çıkan temel anlatı odağı, başlıca haber temaları ve vurgulanan değerler arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Saudi Press Agency (SPA) gibi hükümet bağlantılı medya kuruluşları, Çin ve ABD'yle ilişkileri dengelerken her bir süper güç için farklı tematik alanları vurgulamakta ve haber gündemi tematik olarak ayrıştırmaktadır. Ana medya anlatısı, bağımlı bir müşteri devlet görünümü-

münün yerine ortaklıklarının koşullarını kendisi belirleyen özerk bir orta güç imajını yerleştirmeyi amaçlamaktadır. ABD bağlamında Amerikan angajmanını modernleşme, yüksek teknolojiye dayalı güvenlik ve elit işbirliği merceğinden sunarak kültürel ve yumuşak güç etkilerinin faydalarını öne çıkarmaktadır. Çin bağlamında ise ülkeyi büyük ölçekli ekonomik dönüşümde güvenilir ve sonuç odaklı bir ortak olarak çerçevelemekte; bu bağı pekiştirmek için kültürel diplomasiden stratejik biçimde yararlanmaktadır.

Tablo 5, Suudi devlet medyasının ABD ve Çin'le ilişkiler hakkındaki yayınları nasıl farklı bölümlere ayırdığını ve her ortaklığı ayrı değer önerileriyle stratejik hedeflere bağladığını özetlemektedir.

2022-2025 dönemine ait hava yolu bağlantısalığı verileri, Vizyon 2030'un turizm ve çeşitlendirme hedefleriyle uyumlu biçimde Suudi Arabistan'ın hem ABD hem de Çin'le hava yolu bağlarının belirgin ölçüde hızlandığını göstermektedir.

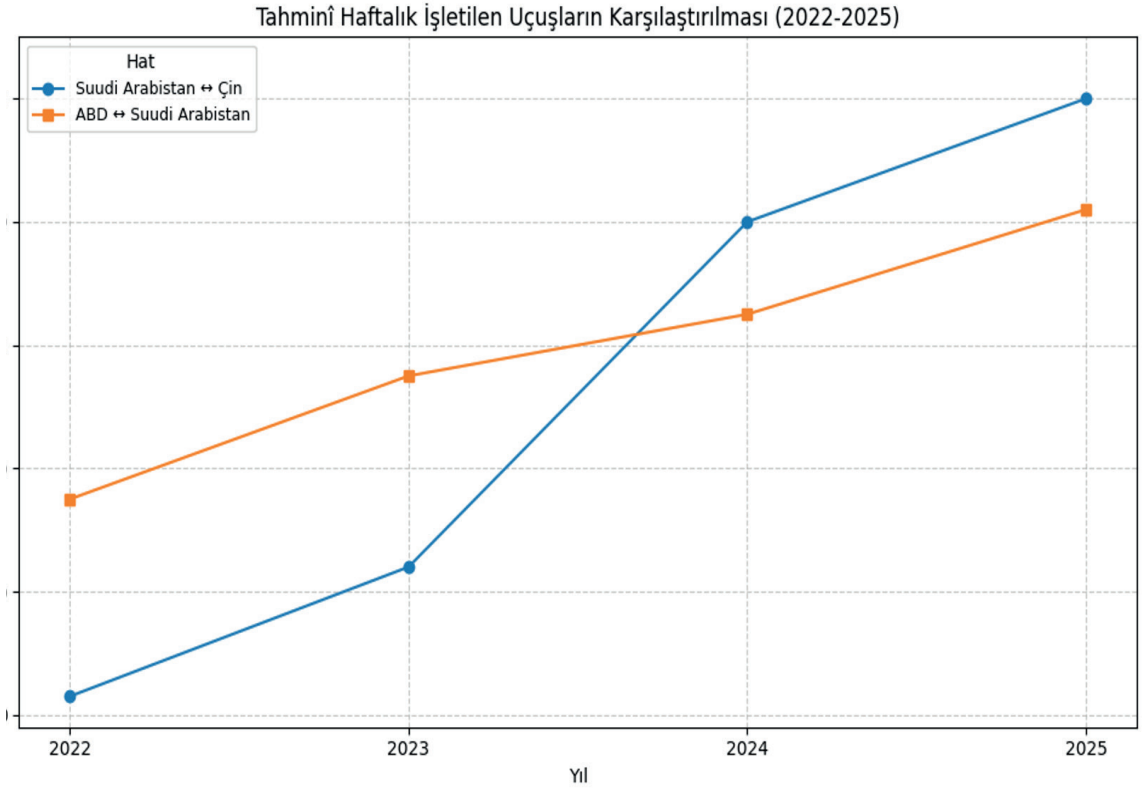
**Tablo 5: Suudi Hükümet Medyasının Anlatıları**

| Ortaklık          | Medya Odağı<br>(Değer Önerisi)   | Medya Anlatısındaki Hedef                                                                                                                        |
|-------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ABD'yle İlişkiler | Güvenlik ve Stratejik Teknoloji  | Temel savunma şemsiyesini ve ileri Batı bilgisine erişimi korurken iç özerklik mesajı verir.                                                     |
| Çin'le İlişkiler  | Ekonomik Kalkınma ve Yumuşak Güç | Vizyon 2030 için uzun vadeli ekonomik kalkınmayı ve güvenilir bir müşteri/yatırımcıyı, karşılıklı saygı ilkesi çerçevesinde güvence altına alır. |

Tablo yazarlar tarafından hazırlanmıştır.



**Şekil 2: Suudi Arabistan'ın Çin ve ABD'yle Tahmini Haftalık İşletilen Uçuşlarının Karşılaştırılması**



Şekil, Aviation360 Team'in (2024), Simple Flying'in (2024), Xinhua News Agency (2025) ve Sabq'in (2025) temel alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

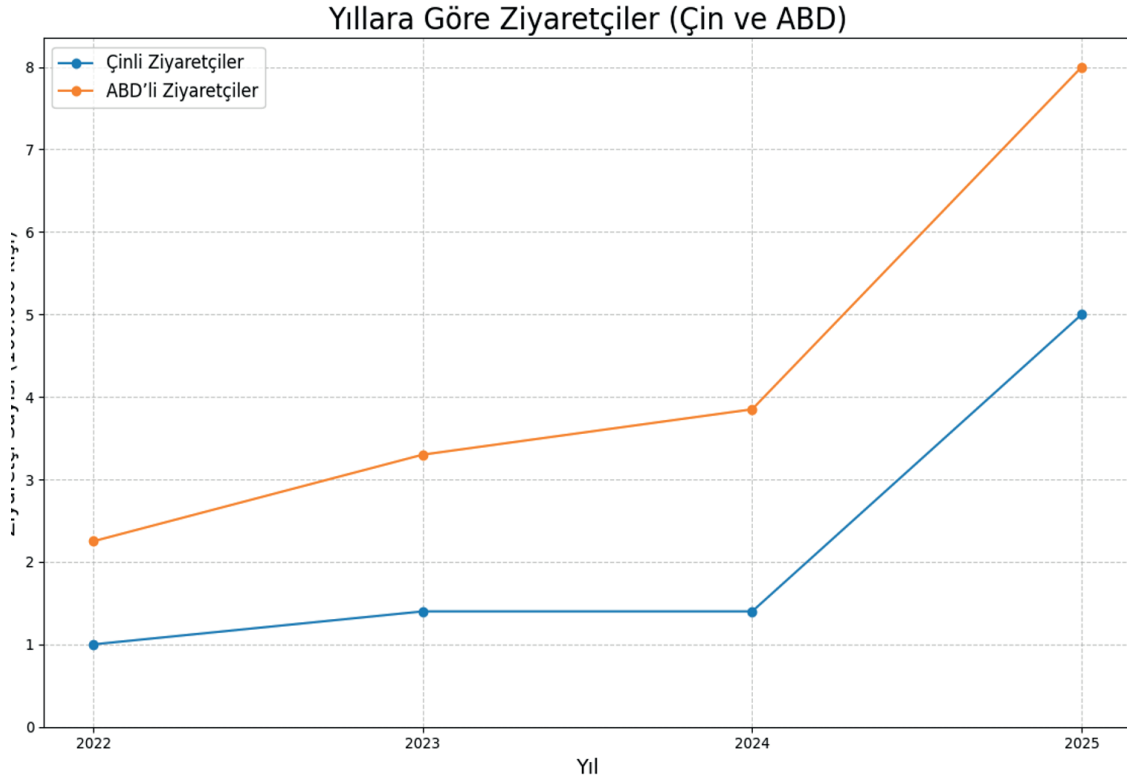
Şekil 2, Suudi Arabistan-Çin hava hatlarında önemli bir artış olduğunu; doğrudan uçuşların 2022'de haftada 1 seferden Kasım 2025 itibarıyla haftada 45'in üzerine çıktığını göstermektedir. Bu uçuşları Saudia, Air China ve China Southern gerçekleştirmektedir. Yolcu sayısı bakımından Çin'den Suudi Arabistan'a seyahat edenlerin 2025'te 500.000'i aşması beklenmektedir. Bu sayı, üçüncü çeyrekteki 350.000 tahmininin üzerinde olup 2024'e göre 350.000, 2023'e göre ise 400.000 kişilik artışa karşılık gelmektedir (Xinhua, 2025a).

Suudi Arabistan-ABD uçuş hatları incelendiğin-

de, özellikle yaz aylarında ve hac döneminin yoğun günlerinde haftalık uçuş sayısının 2022'de yaklaşık 20'den 2025'te 45'in üzerine çıktığı görülmektedir. Bu hattaki en büyük hava yolu şirketi Saudia'dır ve şirket ek hatlar için de başvuruda bulunmuştur. ABD-Suudi Arabistan hava hattı 2024'te iki yönlü yaklaşık 388.000 yolcu taşımış; bu sayının 2025'te tahminen 800.000'e yükselmesi beklenmiştir.

Hem Çin'den hem de ABD'den Suudi Arabistan'a gelen turist sayısı son dört yılda düzenli biçimde artmıştır. Aşağıdaki şekil, bu yıllarda iki ülkeden gelen turist sayılarını karşılaştırmaktadır.

**Şekil 3: 2022-2025 Döneminde Çinli ve ABD'li Ziyaretçilerin Karşılaştırmalı Çizgi Grafiği**



Şekil, Aviation360 Team (2024), Simple Flying (2024), Xinhua News Agency (2025) ve Sabq'ın (2025) temel alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 3'teki çizgi grafik, Çin ve ABD'den gelen turistlerin artış eğilimlerini karşılaştırmakta ve Çinli ziyaretçi sayısındaki keskin yükselişi göstermektedir.

Suudi Arabistan'ın ABD ve Çin'le 2020-2025 dönemindeki kültürel ve bilimsel işbirliği, dengeli fakat farklılaştırılmış bir değişim yaklaşımını göstermektedir. Yerleşik bilimsel araştırma ortaklıklarında ABD, gelişmekte olan kültürel girişimlerde ise Çin öne çıkmaktadır. ABD odaklı öğrenci değişim programlarında Fulbright Programı her yıl ABD'li araştırmacılar, İngilizce öğretim asistanları ve King

Abdullah University of Science and Technology'de (KAUST) STEM alanlarında yüksek lisans yapan Suudi öğrencilere yönelik Fulbright/KAUST Graduate Awards dâhil kayda değer değişimleri kolaylaştırmaktadır. Çin'le değişimlere ilişkin Temmuz 2025 tarihli bir rapora göre Çin üniversitelerinde 43'ü kendi imkânlarıyla, 131'i burslu olmak üzere 174 Suudi öğrenci öğrenim görmektedir. Çinli öğrenciler de Suudi Arabistan'daki kurumlara kayıtlıdır; Temmuz 2025 itibarıyla bu sayı 688'dir ve bazı öğrenciler Suudi Arabistan'ın Çinli öğrencilere her yıl sunduğu 477 burstan yararlanmaktadır.

**Tablo 6: Suudi Arabistan'ın Eğitim ve Kültür Değişimlerine İlişkin Karşılaştırmalı Göstergeler: ABD ve Çin (2025)**

| Gösterge (2025)                            | ABD Odağı                                               | Çin Odağı                                        |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| Öğrenci Değişimleri (Yıllık)               | Yılda 5 Fulbright/KAUST ödülü                           | 174 (burslu; 2028 hedefi 800)                    |
| Yurt Dışındaki Toplam Öğrenci              | 2025'te ABD'de 15.000 Suudi                             | Çin'de 174 Suudi; Suudi Arabistan'da 688 Çinli   |
| Kültürel Altyapı                           | Fulbright Programı                                      | 2 Konfüçyüs Enstitüsü; 56.000 Mandarin öğrencisi |
| Turist Gelişleri (Hareketlilik Göstergesi) | 800.000                                                 | 500.000                                          |
| UNESCO Destekli Değişimler                 | KAUST bağları üzerinden ortak öğretim üyesi ziyaretleri | Kültürler arası diyalog eğitimi (AlUla)          |

Benaim (2025), U.S. Fulbright Program (t.y.) ve Xinhua (2025b) temel alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

2025 turizm eğilimleri, hem Çin'den hem de ABD'den gelen turistlerle yürütülen kültürel diplomasının 2022'den beri her yıl düzenli biçimde arttığını göstermektedir. Suudi Arabistan ile ABD arasındaki eğitim hareketliliği, yaklaşık 15.000 Suudi öğrencinin bu ülkede öğrenim görmesi nedeniyle hâlâ ABD yönünde belirgin biçimde ağır basmaktadır. Çin bakımından eğitim hareketliliği KSU ve PKU'daki karma programları içermekte; ülke içinde Mandarin öğrenen 56.000 öğrenci dışı dönük akışları desteklemektedir.

Suudi Arabistan, ABD ve Çin'le kültürel ve bilimsel angajmanını çeşitli yollarla genişletmektedir. ABD'yle işbirliği uzun vadeli bilimsel araştırmaları ve eğitim değişimlerini öne çıkarmakta; yerleşik ortaklıklar enerji, uzay ve STEM alanlarında yüksek etkili çıktılar üretmektedir. 2025 Kültür Yılı'yla hız kazanan Çin girişimleri ise mirasın korunmasına, ortak arkeoloji çalışmalarına ve gelişmekte olan akademik bağlara odaklanarak kültürel diplomasiyi güçlendirmektedir.

İki ülke kültürel mirasın restorasyonu ve ar-

keolojik araştırmalar alanlarında işbirliği yürütmektedir. 2025'te imzalanan beş yıllık bir anlaşma, araştırma projelerini ortaklaşa yürütmek ve kültürel materyalleri sistematik biçimde kataloglamak için yapılandırılmış bir işbirliği mekanizması kurmuştur. Anlaşma, Çin-Suudi Arabistan Kültür Yılı kapsamında China-Arab Cultural and Tourism Cooperation Research Center (CACTC-RC) ile Suudi Arabistan Kültür Bakanlığı arasında imzalanmıştır. AlUla ve Diriyah alanlarındaki restorasyon çalışmaları öne çıkan ortaklıklar arasındadır. Kültürel değişimler Çinli ve Suudi eğitim kurumları arasındaki mutabakat zabitlerinde de görülmektedir. Bunlar arasında King Abdulaziz University'nin (KAU) Jeddah'daki Çin dili enstitüsüyle işbirliği içinde kurduğu Chinese Culture and Science Institute bulunmaktadır. Bu yapı, kültür etkinlikleri, bilim sergileri, ileri düzey Çince kursları ve iki kurum arasındaki ortak araştırma projeleri aracılığıyla Çin-Suudi Arabistan kültürel değişimini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

**Tablo 7: Karşılaştırmalı Kültürel ve Bilimsel İşbirlikleri (2020-2025)**

| Gösterge (2025)                            | ABD Odağı                                               | Çin Odağı                                        |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| Öğrenci Değişimleri (Yıllık)               | Yılda 5 Fulbright/KAUST ödülü                           | 174 (burslu; 2028 hedefi 800)                    |
| Yurt Dışındaki Toplam Öğrenci              | 2025'te ABD'de 15.000 Suudi                             | Çin'de 174 Suudi; Suudi Arabistan'da 688 Çinli   |
| Kültürel Altyapı                           | Fulbright Programı                                      | 2 Konfüçyüs Enstitüsü; 56.000 Mandarin öğrencisi |
| Turist Gelişleri (Hareketlilik Göstergesi) | 800.000                                                 | 500.000                                          |
| UNESCO Destekli Değişimler                 | KAUST bağları üzerinden ortak öğretim üyesi ziyaretleri | Kültürler arası diyalog eğitimi (AIUla)          |

Aramco Americas (2022), Saudi Gazette (2025), Saudi Press Agency (2025) ve Yang ve Knowles (2019) temel alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

ABD'yle işbirliği ise bilimsel işbirliği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun somut örneklerinden biri, yer bilimleri alanında bir profesörlük kürsüsünü destekleyen ve sürdürülebilir enerji geleceğine yönelik ortak Ar-Ge çalışmalarını finanse eden Aramco-Stanford ortaklığıdır. Bulgular ayrıca King Fahd University of Petroleum and Minerals (KFUPM)-Aramco-Stanford üçlü işbirliğini göstermektedir. Bu işbirliği çok yönlü reaktif akışkanlar üzerine raporlar yayımlamış; çökeltme ve bakan kumullarının rezervuar özellikleri üzerine akademik tartışmalar yürütmüştür. Taraflar, ortak uzay bilimi projelerine ve Ay araştırmalarına imkân veren 2024 ABD-Suudi Arabistan Havacılık ve Uzay Anlaşması aracılığıyla uzay araştırmalarında da işbirliği yapmaktadır. Suudi Arabistan yeni kuşak bilim insanlarını ve mühendislerini ABD'nin önde gelen araştırma ekosistemlerine dâhil ederek temel uzmanlık geliştirmekte, kalıcı akademik ağlar kurmakta ve jeopolitik değişimlere rağmen devam eden istikrarlı, bilgi temelli bir bağ yaratmaktadır.

Tablo 7, Suudi Arabistan'ın Çin'le (kültürel miras, yumuşak güç) ve ABD'yle (ileri bilim, teknoloji) işbirliğinin farklı temel alanlarını; başlıca kurumsal biçimleri ve stratejik hedefleriyle birlikte göstermektedir.

### Araştırma Bulguları ve Tartışma

Ampirik bulgular, Suudi Arabistan'ın geleneksel güvenlik ve ekonomi alanlarının ötesine geçerek kültür alanına uzanan, devletçe onaylanmış bir hedging stratejisi uyguladığını açıkça göstermektedir. KİK içindeki konumu ve büyük güçlerle ilişkilerinin geçmişi sayesinde Suudi Arabistan, ulusal kimliğinden ödün vermeden özerkliğini en üst düzeye çıkaran bilinçli stratejiler aracılığıyla dış nüfuzu yeniden tanımlamıştır.

Suudi Arabistan'ın çok boyutlu kültürel dengelemenin temeli, hem ABD'nin hem de Çin'in ideolojik etkilerinin yönetilmesine dayanmaktadır. ABD elit yetiştirme ve bilimsel mükemmellik için tercih edilen güzergâh olmayı sürdürmektedir:



**Tablo 8: Birincil Veri Kaynakları ve Yöntemsel Notlar**

| Boyut                     | Temel İddia                                   | Birincil Kaynak                                                                                                 | Notlar                                                                                            |
|---------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Dil ve Eğitim             | 56.000 Mandarin öğrencisi (2025)              | Arab News (2024) ve China.org.cn (Aralık 2025) üzerinden Suudi Arabistan Eğitim Bakanlığı                       | 2025 ikinci çeyrek resmi sayımında doğrulanan sayı; 2029 için 102.000 hedefi bakanlık öngörüştür  |
| Dil ve Eğitim             | ABD’de yaklaşık 15.000 Suudi öğrenci          | ABD Riyad Büyükelçiliği; Fulbright/KAUST verileri (Kasım 2025)                                                  | Büyükelçilik bildirimlerine dayanan yaklaşık sayı                                                 |
| Oyun ve E-Spor            | VSPO’ya 265 milyon dolarlık yatırım           | Esports Insider (17 Şubat 2023); Reuters (5 Nisan 2023)                                                         | Şirket açıklamasıyla doğrulandı                                                                   |
| Oyun ve E-Spor            | İlk 100 oyunun 37’si Çin yapımı               | Near East Policy Forum (4 Aralık 2025)                                                                          | NEPF’nin Sensor Tower verilerine dayanarak bildirdiği gelir sıralamaları temelinde                |
| Oyun ve E-Spor            | 55 milyar dolarlık EA satın alımı             | EA yatırımcı ilişkileri basın açıklaması (Aralık 2025’te duyuruldu; 7 Ocak 2026’da erişildi)                    | Duyurulan anlaşma; düzenleyici onaya tâbi                                                         |
| Hava Yolu Bağlantısallığı | Yaklaşık 500.000 Çinli ziyaretçi (2025)       | Simple Flying (Kasım 2024); Aviation360 (Nisan 2024)                                                            | Hat genişleme verilerinden hareketle 2025 üçüncü çeyrek tahmini; yaklaşık değer olarak ele alındı |
| Hava Yolu Bağlantısallığı | Haftada yaklaşık 50 ABD uçuşu (2025)          | Momondo hat verileri (9 Aralık 2025)                                                                            | Mevsimsel hac dönemi yoğunluklarını içerir                                                        |
| Yemek Diplomasisi         | McDonald’s 214, KFC 220, Burger King 200 şube | Restroworks Sektör Raporu (Mayıs 2025)                                                                          | Sektör veri tabanındaki şube sayısı                                                               |
| Yemek Diplomasisi         | Riyad’da 64 Çin restoranı                     | Google Maps/TripAdvisor araması (Ekim 2025)                                                                     | Yazarlarca doğrulanan sayı; 41 bağımsız işletme, 23 zincir                                        |
| Bilimsel İşbirliği        | KFUPM-Aramco-Stanford işbirliği               | Aramco Americas basın açıklaması (Aralık 2022); Stanford Daily (Nisan 2019)                                     | Süren ortaklık kurumsal kaynaklarla doğrulandı                                                    |
| Bilimsel İşbirliği        | 2024 ABD-Suudi Arabistan Havacılık Anlaşması  | Saudi Press Agency (SPA), ilgili haber: Saudi Space Agency Signs Agreement with NASA, 9 Aralık 2025’te erişildi | Hükümetler arası anlaşma                                                                          |

Tablo yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

2024-2025 döneminde yaklaşık 15.000 Suudi öğrenci Amerikan üniversitelerinde öğrenim görmüş; Fulbright Programı ve Batılı eleştirel düşünme paradigmasını yerleştiren KAUST ortaklıkları bu akışı desteklemiştir. Krallık içinde ise 50.000'in üzerinde öğrenci ve Konfüçyüs Enstitüleriyle somutlaşan belirgin bir Mandarin eğitimi odağı bulunmaktadır. Bununla birlikte Krallık Mandarin eğitimini, Çin'in siyasi değerlerine atıfta bulunmadan ekonomisini güçlendirecek bir araç olarak çerçevelemektedir. Bu strateji Suudi Arabistan'ın, söz konusu değerlerin iç ideolojik düzenini sarsmasına izin vermeden liberal Batı değerleriyle Çin modelinin verimliliğini dengelemesini sağlamaktadır.

Vizyon 2030, kültürel hedging stratejisi içinde dışarıdan gelen bütün kültürel etkilerin merkezi süzgecidir ve bunları açıkça "Suudi özelliklerine" ve Arap-İslam kimliğine tâbi kılmaktadır. Dil, seçici uyarılma stratejisinin güçlü bir örneğidir. İngilizce ilkokuldan yükseköğretime kadar zorunludur; ancak Arapça birinci dil olmayı ve dinî-yurttaşlık eğitiminde ağırlıklı biçimde kullanılmayı sürdürürken İngilizce ikinci dil kabul edilmektedir. Mandarin'in üçüncü dil olarak benimsenmesi de kültürel asimilasyon amacıyla değil, Çin-Suudi Arabistan kazan-kazan işbirliğinin ve Kuşak ve Yol Girişim'i'nin sunduğu fırsatlardan yararlanmanın bir aracı olarak çerçevelenmektedir. Vizyon 2030 böylece Suudi Arabistan'ın dışarıdan gelen potansiyel olarak sarsıcı kültürel etkileri denetimli ve kimlikle uyumlu varlıklara dönüştürmesine, kendisini stratejik bir orta ölçekli yumuşak kültür gücü olarak konumlandırmasına imkân vermektedir. Yemek kültürü ve mutfak diplomasisinde Amerikan hızlı servis restoranlarının hızlı büyümesi Batılı tüketim modernliğinin bir göstergesidir. Kent merkezlerinde bulunan bu zincirler hız, kişiselleştirme ve rahat sosyalleşme talep eden Suudi Arabistan gençliğine hitap etmektedir. Çin restoranları ise helal norm-

ları tehdit etmeden egzotik özgünlük sunmakta ve Suudi Arabistan'daki bireylerin yeni yemekler denemesine imkân vermektedir; bu durum bireyciliğe karşı kolektif değişimi öne çıkaran Çin değerleriyle uyum göstermektedir. Tüketim kültüründeki bu ikili angajman, her iki modeli bütünüyle benimsemeksizin bunları turizm ayağı altında ekonomik çeşitlendirmeye gelir sağlayan unsurlar ve yumuşak güç iyi niyetinin kaynakları olarak karşılayan hedging stratejisini pekiştirmektedir.

Kültür ve eğlence alanındaki bulgular gelişkin bir iki kanallı stratejiyi ortaya koymaktadır: Suudi Arabistan Çin ortaklıklarından pazar ölçeği ve alt-yapı için (örneğin mobil e-spor ve dağıtım ağları), ABD'yle angajmandan ise fikrî mülkiyet, yaratıcı sermaye ve prestij için (örneğin büyük stüdyoların satın alınması ve Hollywood anlaşmaları) yararlanmaktadır. Bu yaklaşım Krallığın Çin üzerinden aynı anda kitlesel cazibe oluşturmaya ve Batı üzerinden yüksek değerli küresel nüfuzu güvence altına almasına imkân vermekte; modern eğlencenin hem platformlarını hem içeriğini denetleyerek orta ölçekli bir yumuşak kültür gücü olma hedefini doğrudan beslemektedir.

Medya stratejisi etkin tarafsızlık duruşunu pekiştirmektedir. Al-Arabiya ve Saudi Press Agency gibi Suudi devletine yakın kuruluşlar ABD'yi tutarlı biçimde tarihsel stratejik ortak, Çin'i ise kapsamlı stratejik ortak olarak çerçevelemekte; iki ülkeye neredeyse eşit yayın alanı ayırmaktadır. Suudi medyası her ülke için ele alabileceği konuları seçici biçimde belirlemektedir. ABD söz konusu olduğunda Kaşıkçı'nın ölümü ve olayın ardından Suudi Arabistan ile ABD arasında yaşanan gerilim gibi eleştirel anlatılardan kaçınmaktadır. Çin söz konusu olduğunda ise Uygurlarla ilgili haberlere ya da Çin'in diğer iç meselelerine yer vermemektedir. Sonuçta iç kamuoyu ezici biçimde dengeli bir yaklaşımı tercih etmektedir.

Hareketlilik örüntüleri stratejinin en açık ifadesidir. Çin'e ve Çin'den doğrudan uçuş kapasitesi 2022-2025 arasında hızla artmış ve 2025'te tahminen 500.000 Çinli ziyaretçinin gelmesini sağlamıştır. ABD hatları daha ılımlı biçimde büyüyerek haftada yaklaşık 50 uçuşa ulaşmış, buna rağmen elit öğrenciler, şirket yöneticileri ve uzun süreli ikamet edenler dâhil daha yüksek değerli yolcu trafiğini çekmeyi sürdürmüştür. Asimetri Suudi Arabistan tarafından bilinçli biçimde tasarlanmıştır: Çin hacim ve geleceğe dönük kitlesel temas sağlarken ABD derinlik ve insan sermayesi oluşumundaki önceliğini korumaktadır. 2025'te toplam 30 milyon uluslararası ziyaretçiyle birlikte ele alındığında bu akışlar, halklar arası diplomasi-nin Suudi dış politikasının en dinamik sınırı hâline geldiğini göstermektedir.

Gelişkinliğine rağmen Suudi Arabistan'ın kültürel hedging stratejisi ve bunun sonucunda ortaya çıkan orta ölçekli yumuşak kültür gücü önemli riskler taşımaktadır. En belirgin risk, bireycilik, kadınlarla erkeklerin bir arada bulunması ve seküler eleştiri gibi liberal değerlerle Çin'in devlet öncülüğündeki kolektif disiplin ve siyasi uyum modeli arasındaki ideolojik gerilimlerdir. Her iki etki seçici uyarılma yoluyla resmen siyasetten arındırılrsa da uzun süreli maruziyet huzursuzluk yaratabilir ve büyük stratejiyi etkileyebilir. Ayrıca ele alınmayan ya da eşitsiz dağılan iç direniş olasılığı yüksektir. Din âlimleri ve aşiret ileri gelenleri dâhil muhafazakâr kesimler Amerikan kültürel it-halatını İslami kimliğe yönelik temel tehdit olarak görmeyi sürdürmektedir. Buna karşılık Çin nü-fuzu çoğu zaman ekonomik bakımdan faydacı ve bu nedenle daha az aşındırıcı kabul edilmektedir. Bu durum hedging stratejisinin doğuya eğildiği algısını yaratabilir; Batı yanlısı elitleri yabancılaş-tırabilir ve toplumsal muhafazakâr hareketliliğin yeniden canlanmasını tetikleyebilir.

Suudi hükümeti ile Vizyon 2030'un ve hedging stratejilerinin mimarları, algıların nasıl yönetile-ceğine ilişkin de strateji geliştirmelidir. Devlet-çe düzenlenen kaynaştırma festivallerinde ya da Mandarin eğitiminin hızlı yaygınlaştırılmasında olduğu gibi kültürel açıklık aşırı ölçüde araçsal-laştırıldığında, genç Suudiler ve uluslararası göz-lemciler bunu "yumuşak güç aklama" olarak görebilir; bu da organik ılımlılık imajını zayıflatabilir. Bir başka risk, başarının kültürel elitlere ve kamu-oyuna bağlı olmasıdır. Dinî otoriteler, aydınlar ve sosyal medya etkileyicileri neyin kabul edilebilir sayılacağı üzerinde veto gücünü korumaktadır. Batılı eğlence içerikleri ya da Çinli işçilerin çalış-ma koşulları hakkında kamuoyunda geniş yankı uyandıran bir tartışma gibi herhangi bir büyük olay, kamuoyunu hızla değiştirebilir ve geri çe-kilmeyi zorunlu kılabilir. Bu nedenle hedging stratejisinin sürdürülmesi, açıklık ile kimliğin ko-runması arasında sürekli ve hassas bir ayarlama gerektirmektedir.

## Sonuç

Suudi Arabistan'ın çok boyutlu dengeleme strate-jisine ilişkin bu çalışmanın kanıtları, hedging li-teratürünün ticaret dengeleri, silah tedariki ve üs erişimine odaklanan hâkim yaklaşımına meydan okumaktadır. Krallığın Vizyon 2030 kurumların-dan, seçici uyarılma mekanizmalarından ve iki kanallı kültürel diplomasiden stratejik biçimde yararlanması, büyük güçlere bağımlılıktan doğan riskleri dağıtmak için daha düşük riskli ve daha yüksek meşruiyete sahip bir alan oluşturmaktadır. Riyad Washington ve Pekin'le paralel ilişkiler ve iyi niyet geliştirerek ABD'nin geri çekilmesinin ve Çin'in daha iddialı tutumunun yarattığı belirsiz-likleri azaltmaktadır. Ayrıca küresel angajmana güçlü talep duyan genç nüfus nezdinde iç meş-

ruiyeti güçlendirmektedir. ABD-Çin rekabetinin yoğunlaştığı bir çağda Suudi Arabistan'ın kültürel dengeleme stratejisi bu nedenle öncü bir uyarlamayı temsil etmektedir. Yumuşak güç rekabetini bir yük olmaktan çıkarıp stratejik bir varlığa dönüştürmekte; Krallığın temel kimliğini korurken daha geniş manevra alanı sağlayan, iki model arasında kendine özgü bir kültürel yumuşak güç modeli yaratmaktadır. Riyad özerklik bakımından iki süper gücün hiçbirine tâbi olmak zorunda kalmadan her ikisinden de azami fayda elde etmektedir. Gelecekteki araştırmalar, yumuşak güç rekabetinin yoğunlaşmasının beklendiği çok boyutlu kültürel dengelemenin bir sonraki sınırı olarak yükselen dijital alanları, yayın platformlarını, anime ortak yapımlarını, e-spor ortaklıklarını ve yapay zekâ işbirliği çerçevelerini incelemelidir. 🌸

### Kaynakça

- Aboutine, D. (2024). Saudi Arabia's 2025 education plan boosts Chinese learning, nurtures gifted talent. *Arab News*. <https://www.arabnews.com/node/2581071/amp>
- Aldhobaib, M. A. (2025). The new era of the Kingdom of Saudi Arabia: Key highlights and future research agenda on organizational strategy. *Businesses*, 5(1), Makale 5. <https://doi.org/10.3390/businesses5010005>
- Algamendi, S. (2025). *Rhetoric of soft power and public diplomacy: A case study of Saudi Arabia* [Doktora tezi, Duquesne University]. Duquesne Scholarship Collection. <https://dsc.duq.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3389&context=etd>
- Algofaili, A., & Rashed, S. (2023). The impact of studying in the United States on Saudi students' identities. *World Journal of English Language*, 13(2), 486. <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n2p486>
- Alyakhri, M. A. K., & Al-Btoos, H. (2025). *Soft power in diplomacy: The role of culture and media in international relations* (SSRN Akademik Makalesi No. 5208216). Social Science Research Network. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5208216>
- Aramco Americas. (2022, 20 Aralık). *Trilateral geology field seminar facilitated by Aramco geologists*. <https://americas.aramco.com/en/news-media/news/2022/geology-field-seminar>
- Arora, R. (2025, 19 Mayıs). *Restaurant statistics Saudi Arabia: Industry data, growth trends and dining behavior*. Restroworks. <https://www.restroworks.com/blog/restaurant-statistics-saudi-arabia/>
- Aviation360 Team. (2024, 16 Nisan). *Saudi Arabia expands air links with China*. Aviation360. <https://www.aviation360me.com/saudi-arabia-expands-air-links-with-china/>
- Bakir, A., & Al-Shamari, N. (2025). The art of hedging: Qatar, Saudi Arabia, and the UAE manoeuvres amid US-China great power competition. *Third World Quarterly*, 46(7), 773–794. <https://doi.org/10.1080/01436597.2025.2509574>
- Benaim, D. (2025). Education: The missing pillar in the US-Saudi partnership. *Majalla*. <https://en.majalla.com/node/328298>
- Bulos, N. (2024, 2 Mayıs). With oil funds and Formula One, Saudi Arabia steamrolls its way onto sports' hallowed grounds. *Los Angeles Times*. <https://www.latimes.com/world-nation/story/2024-05-02/f1-in-saudi>
- CGTN. (2025, 11 Ocak). *Spring Festival fair kicks off China-Saudi Arabia Year of Culture*. <https://news.cgtn.com/news/2025-01-11/Spring-Festival-Fair-kicks-off-China-Saudi-Arabia-Year-of-Culture-1A4NS2IT-31K/p.html>
- Chaziza, M. (2023). *China's soft power projection strategy: Confucius Institutes in the MENA region*. Begin-Sadat Center for Strategic Studies. <https://besacenter.org/chinas-soft-power-projection-strategy-confucius-institutes-in-the-mena-region/>
- Chaziza, M., & Lutmar, C. (2025). Saudi Arabia's niche diplomacy: A middle power's strategy for global influence. *World*, 6(2), Makale 65. <https://doi.org/10.3390/world6020065>
- Çiçek, A. (2022). Soft power, public diplomacy and public diplomacy techniques: A conceptual evaluation. *Turkish Business Journal*, 3(6), 103–119. <https://doi.org/10.51727/tbj.1203804>
- Cimino-Isaacs, C. D., & Fefer, R. F. (2021, 18 Ekim). *World Trade Organization: Overview and future direction* (CRS Raporu No. R45417). Congressional Research Service. <https://www.everycrsreport.com/reports/R45417.html>

- CNN Arabic. (t.y.). *Search*. 9 Aralık 2025 tarihinde erişildi: <https://arabic.cnn.com/search>
- Columbia SIPA. (2024). *How can a country project its soft power in the United Nations?* <https://www.sipa.columbia.edu/how-can-country-project-its-soft-power-united-nations>
- Daniels, T. (2023, 17 Şubat). Savvy Games Group invests \$265m in Chinese company VSPO. *Esports Insider*. <https://esportsinsider.com/2023/02/savvy-games-group-esports-vspo>
- Dutta, A. (2025). *The concept of soft power: A critical analysis*. International Affairs Forum. [https://www.ia-forum.org/Content/ViewInternal\\_Document.cfm?contenttype\\_id=5&ContentID=8393](https://www.ia-forum.org/Content/ViewInternal_Document.cfm?contenttype_id=5&ContentID=8393)
- Electronic Arts. (2025). *EA announces agreement to be acquired by PIF, Silver Lake, and Affinity Partners for \$55 billion* [Basın açıklaması]. <https://ir.ea.com/press-releases/press-release-details/2025/EA-Announces-Agreement-to-be-Acquired-by-PIF-Silver-Lake-and-Affinity-Partners-for-55-Billion/default.aspx>
- Gallarotti, G. M. (2022). Esteem and influence: Soft power in international politics. *Journal of Political Power*, 15(3), 383–396. <https://doi.org/10.1080/2158379X.2022.2135303>
- Goh, E. (2005). *Meeting the China challenge: The U.S. in Southeast Asian regional security strategies* (Policy Studies No. 16). East-West Center.
- González-Pujol, I. (2024). Theorising the hedging strategy: National interests, objectives, and mixed foreign policy instruments. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 13(2), 193–214. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.1480020>
- Goswami, R. (2023, 11 Temmuz). Lucid, Activision, EA, Uber: Here's where Saudi Arabia's sovereign wealth fund has invested. *CNBC*. <https://www.cnbc.com/2023/07/11/activision-ea-uber-heres-where-saudi-arabias-pif-has-invested.html>
- Hilal, K. T., & Denman, B. D. (2013). Education as a tool for peace? The King Abdullah Scholarship Program and perceptions of Saudi Arabia and UAE post 9/11. *Higher Education Studies*, 3(2), 24. <https://doi.org/10.5539/hes.v3n2p24>
- Iqtait, A. (2025, 4 Aralık). *Saudi Arabia and the new politics of the global games industry*. Near East Policy Forum. <https://nepf.org.au/index.php/saudi-arabia-the-new-politics-of-the-global-games-industry/>
- Jaiswal, R. (2023, 5 Nisan). Savvy Games to acquire gaming company Scopely for \$4.9 billion. *Reuters*. <https://www.reuters.com/markets/deals/savvy-games-acquire-gaming-company-scopely-49-bln-2023-04-05/>
- King Khalid University. (2024). *Immerse in Mandarin: Chinese language basics program begins November 17, 2024*. <https://clt.kku.edu.sa/en/register-chinese-course-nov17-2024>
- Kuik, C. C. (2021). Getting hedging right: A small-state perspective. *China International Strategy Review*, 3(2), 300–315. <https://doi.org/10.1007/s42533-021-00089-5>
- Liang, Y. (2021). China's cultural communication with the Middle East under the BRI: Assessment and prospects. *Belt & Road Initiative Quarterly*, 2(4), 62–72. <https://briqjournal.com/en/chinas-cultural-communication-the-middle-east-under-the-bri-assessment-and-prospects>
- Manga Productions. (2025, 8 Eylül). *A new Saudi-Chinese partnership to strengthen creative content exchange between Manga Productions and Bilibili*. <https://manga.com.sa/news/a-new-saudi-chinese-partnership-to-strengthen-creative-content-exchange-between-manga-productions-and-bilibili-en/>
- Mengshu, Z. (2020, 19 Mayıs). *A brief overview of Alexander Wendt's constructivism*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2020/05/19/a-brief-overview-of-alexander-wendts-constructivism/>
- Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Saudi Arabia. (2022, 9 Aralık). *Joint statement at the conclusion of the Saudi-Chinese summit*. <https://www.mofa.gov.sa/en/ministry/statements/Pages/Joint-Statement-at-the-Conclusion-of-the-Saudi-Chinese-Summit.aspx>
- Momondo. (t.y.). *Cheap flights from the United States to Saudi Arabia*. 9 Aralık 2025 tarihinde erişildi: <https://www.momondo.com/flights/united-states/saudi-arabia>
- PwC. (2024, 28 Ağustos). *Saudi Arabia stands to gain US\$13.3 billion from esports and gaming by 2030* [Basın açıklaması]. <https://www.pwc.com/m1/en/media-centre/2024/saudi-arabia-stands-to-gain-us13-billion-from-esports-by-2023.html>
- Qin, Q., & Razali, S. Z. B. (2025). Strategic hedging in a multipolar world: Saudi Arabia's foreign policy transformation under Vision 2030. *Journal of Liberty and International Affairs*, 11(3), 72–89. <https://doi.org/10.47305/jlia.2025.1937>



- Raimzhanova, A. (2015). *Power in IR: Hard, soft, and smart*. Institute for Cultural Diplomacy and the University of Bucharest. [https://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2015-12\\_annual/Power-In-Ir-By-Raimzhanova,-A.pdf](https://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2015-12_annual/Power-In-Ir-By-Raimzhanova,-A.pdf)
- Saudi Gazette. (2025, 29 Haziran). *Saudi Arabia and China sign executive program to strengthen cultural collaboration*. <https://saudigazette.com.sa/article/653060>
- Saudi Press Agency. (2025, 14 Mayıs). *Saudi Space Agency signs agreement with NASA to launch Saudi satellite on Artemis II mission*. <https://www.spa.gov.sa/N2318158>
- Schenker, D. (2023). *Golf detente: Saudi Arabia's LIV to merge with the PGA*. The Washington Institute. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/golf-detente-saudi-arabias-liv-merge-pga>
- Simple Flying. (2024, 11 Kasım). *Explosive growth: How and why China's air links with Saudi Arabia have boomed in recent times*. <https://simpleflying.com/china-saudi-arabia-air-links-growth-analysis/>
- Taylor, C., & Albasri, W. (2014). The impact of Saudi Arabia King Abdullah's Scholarship Program in the U.S. *Open Journal of Social Sciences*, 2(10), 109–118. <https://doi.org/10.4236/jss.2014.210013>
- Telci, İ. N., & Rakipoğlu, M. (2021). Hedging as a survival strategy for small states: The case of Kuwait. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 10(2), 213–229. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.960945>
- Thomas, C. (2025). *Balancing oil and sustainability: Assessing Saudi Arabia's commitment to renewable energy policies in the Vision 2030 era* [Lisans tezi, Claremont McKenna College]. Scholarship@Claremont. [https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4937&context=cmc\\_theses](https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4937&context=cmc_theses)
- Thomas Keith Independent School. (2025, 6 Eylül). *American schools in Saudi Arabia: Global learning*. <https://www.thomaskeith.school/american-schools-in-saudi-arabia/>
- U.S. Department of State. (2005). *Cultural diplomacy: The linchpin of public diplomacy*. <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/54374.pdf>
- U.S. Fulbright Program. (t.y.). *Saudi Arabia: Fulbright/KAU-UST Graduate Award*. 9 Aralık 2025 tarihinde erişildi: <https://us.fulbrightonline.org/countries/middle-east-and-north-africa/saudi-arabia/program/saudi-arabia-fulbright-kaust-graduate-award>
- U.S. Mission Saudi Arabia. (2022, 25 Temmuz). *Fulbright program*. U.S. Embassy and Consulates in Saudi Arabia. <https://sa.usembassy.gov/fulbright-program/>
- Vision 2030. (2021). *Saudi Arabia: A story of transformation*. <https://www.vision2030.gov.sa/media/rx1n4a-vu/a-story-of-transformation.pdf>
- Vivarelli, N. (2023, 5 Eylül). Top Saudi Arabian film distributor CineWaves opens office in China. *Variety*. <https://variety.com/2023/film/news/saudi-arabia-cine-waves-china-office-1235713503/>
- Wagner, J. P. N. E. (2014, 14 Mayıs). *The effectiveness of soft and hard power in contemporary international relations*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2014/05/14/the-effectiveness-of-soft-hard-power-in-contemporary-international-relations/>
- Wong, P. N. (2025). Toward a futurist approach to hedging strategy in Southeast Asia: Anticipations and strategic decision-making in a Taiwan contingency. *Frontiers in Political Science*, 7, Makale 1598976. <https://doi.org/10.3389/fpos.2025.1598976>
- Xinhua. (2023, 6 Haziran). *Saudi Arabia opens first Confucius Institute*. <https://english.news.cn/20230606/abb9fac1ea384ebca68aade5f1eef118/c.html>
- Xinhua. (2025a, November 11). *Interview: Saudi Arabia targeting 5 million Chinese tourists by 2030, says tourism minister*. <https://english.news.cn/20251111/36c6aabe9dbf4c6584cbd79cf942d4a7/c.html>
- Xinhua. (2025b, December 3). *Over 85,000 Saudi students to benefit from Chinese language program by 2026: Finance Ministry*. China.org.cn. [http://www.china.org.cn/world/Off\\_the\\_Wire/2025-12/03/content\\_118209261.shtml](http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2025-12/03/content_118209261.shtml)
- Yang, D., & Knowles, H. (2019, 25 Nisan). Despite political tensions, Stanford's Saudi partnerships continue with little scrutiny. *The Stanford Daily*. <https://stanforddaily.com/2019/04/25/despite-political-tensions-stanford-saudi-partnerships-continue-with-little-scrutiny/>
- Yao, B. (2025). Historical origins of Southeast Asian hedging. *The Pacific Review*, 1–29. <https://doi.org/10.1080/09512748.2025.2544878>